

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilov avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— „
četrt leta 2-50 „
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poština hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 19. maja 1916.

Reforma ljudske in meščanske šole po vojni.

Čujemo glasove . . .

Tako je govorilo tudi štajersko nemško učiteljstvo po svojih zastopnikih na svojem zborovanju dne 25. aprila t. l., kjer je sprejelo tole resolucijo:

Vse ljudske in meščanske šole se morajo poddržaviti. — Uvesti se mora enotna šola z 8-letno šolsko obveznostjo brez vsakih olajšav, kakršne so sedaj v nekaterih deželah uveljavljene. — Šolstvo se mora kar najstrožje nadzirati. — En razred sme pohajati največ 40 otrok. V vseh nemških ljudskih šolah naj se uvede nemščina kot učni predmet, v 4 zadnjih šolskih letih pa kot učni jezik v najmanj polovici vseh učnih predmetov. — Za mladino med 14. in 18. letom naj se uvede nadaljevalni kurzi (gospodarski, trgovski, obrtniški). — Učiteljska izobrazba naj se povzdigne z uvedbo 2-letnega visokošolskega študija po končanem učiteljskem. Učiteljstvo naj se uvrsti v 11. do 8. razred državnih uradnikov. — Naučno ministrstvo naj se popolnoma loči od ministrstva za bogočastje.

Vojna.

Kdor le more, naj stori sedaj prvo državljansko dolžnost in podpiše četrto avstrijsko vojno posojilo!

NOVO PREBIRANJE ROJSTVENIH LETNIKOV 1897. DO VŠTEVŠI 1866.

Uradno razglašajo: Da se že sedaj zagotovi nepretrgana priskrba periodičnih nadomestkov za vojsko na bojišču tudi za poznejše čase, se črnovojniški obvezanci rojstnih letnikov 1897. do všteti 1866. brez ozira na to, ali so bili že prej obvezani naborni dolžnosti, oziroma so ugodili svoji naborni dolžnosti, podvržejo ponovnemu prebiranju, ki se vrši v času od 22. maja

do 29. julija t. l. Vpoklicani pa pri tem prebiranju sposobnim spoznani najbrž ne bodo pred završetkom najglavnejše žetvene periode. Pripadniki drugega poziva se bodo do nadaljnjega tudi tokrat uporabljali samo v zaledju in etapnih ozemljih, da nadomestijo druge mlajše elemente, ki so sposobni za službo na fronti.

OPROSTITVE OD ČRNOVOJNIŠKE SLUŽBE SE DELOMA RAZVELJAVIJO.

Iz Inomosta poročajo: Vojaško poveljstvo je odredilo, da se bodo vse od njega za določen čas izdane oprostitev od črnovojniške službe iz evidenčnih ozirov s 30. junijem razveljavile. Izvzeti so uradniki in nastavljeni najvišjih dvornih uradov in centralnih mest deželno knežjih in avtonomnih deželnih oblasti, uradov in zavodov, profesorji in nastavljeni visokih, srednjih in ljudskih šol, državnih in zasebnih železnic.

ENOLETNO PROSTOVOLJSTVO LETNIKA 1898.

Polno pravico do enoletnega prostovoljstva imajo oni črnovojniki, ki so dovršili srednje šole (gimnazijo, realno, pripravnico itd.) Osmošolci, realci 7. razreda, pripravniki 4. letnika imajo pogojno pravico do enoletnega prostovoljstva, polno pravico pa dobe takoj, ko so potrjeni. Šestošolci in sedmošolci gimnazije, pripravniki 2. in 3. letnika imajo pogojno pravico do enoletnega prostovoljstva, popolno pravico pa dobe tedaj, če se podvržejo dopolnilni izkušnji. Petošolci in pripravniki 1. letnika nimajo pravice ne pogojne, ne do popolnega enoletnega prostovoljstva, pač pa smejo nositi znake enoletnega prostovoljstva, če jim na prezen-taciji na ustno prošnjo dopolnitveno poveljstvo to dovoli. Prošnje za pogojno ali popolno pravico je sedem dni pred nastopom prezenčne službe vlagati pri c. kr. dopolnitvenem poveljstvu, od dom. dop. okrajnega poveljstva, prošnje za pripustitev k dopolnilni preizkušnji pa takoj po pregledovanju pri vojaškem poveljstvu v Gradcu. Prošnjam za enoletno prostovoljstvo je prilagati: vstopnico, privolitev očetov, šolsko izpričevalo, prošnjam za pripustitev k izkušnji pa: rojstni list, identitetno izpričevalo, šolsko izpričevalo ali potrdilo ravnateljstva. Pregledovalni komisiji je pokazati zadnje izpričevalo.

OBNOVITEV AVSTRIJE.

Pod tem naslovom objavlja znani socialno-demokratski voditelj, podpredsednik dr-

žavnega zbora poslanec Pernerstorfer, v „Berliner Tagblattu“ članek, v katerem poudarja, da se vse avstrijske stranke pečajo s preosnovo države po vojni in da so poudarile deloma vladi svoje tozadevne spomene. V notranjem ministrstvu se prav pridno pečajo z raznimi reformatičnimi predlogi. V to svrhu je bil v ministrstvo poklican gorenjeavstrijski namestnik baron Handel. Pernerstorfer zavzema v svojem članku precej centralistično stališče ter namiguje, da ni izključeno, da bo sedanji državnozborni volilni sistem splošne in enake volilne pravice ali odpravljen, ali pa omejen. Seveda je Pernerstorfer v principu proti taki reformi. Končno izreka nado, da bo Hohenlohe, ki je znan kot mož demokratskega prepričanja, storil vse, kar je potrebno za bodočnost države.

DAVEK OD VOJNIH DOBIČKOV.

Državi zakonik prijavlja cesarsko naredbo z dne 16. aprila t. l. glede izrednega davka na vojne dobičke posameznikov, kakor tudi celih družb. Davek se bo posameznikom kakor družbam naložil po posebni lestvici. Pri posameznikih bo znašal najmanj 5% in največ 45% od izkazanega dobička, pri družbah najmanj 10% in največ 75%. Tako bo torej posameznikom pri večjem dobičku v znesku 10.000 K plačati 5%, če znaša večji dobiček 50.000 K 13%, če znaša 100.000 K 19,5%, če znaša 200.000 K 27,2% itd. Posameznikom, katerih prirastek na dohodkih ne znaša nad 10.000 K, ne bo plačati tega novega davka.

DOMOLJUBNO ZBIRANJE ZLATA POTOM ŠOLE

jako dobro uspeva. Poleg srednjih, trgovskih in strokovnih šol sodeluje tudi več sto ljudskih šol. Zlasti marljivo delujejo šole v vojnem ozemlju. Posebno se upa, da izpolni v polni meri ljudska šola, kar se pričakuje od nje. Ljudskih šol je nad 20.000, ki lahko veliko store, da se da zlato za železo.

ŠOLSTVO V SRBIJI.

Vojaški škof Emerih Bjelik, ki je prepotoval zasedene dežele na Balkanu, poroča sedaj mimo drngega tudi o šolstvu v Srbiji, in sicer: Obiskal sem več šol, kjer se je ravnokar pričel pouk, in sem opazil pri vseh otrocih največjo versko ignoranco: Križ, molitev, bog in večnost so jim bile neznanne stvari. Starši, celo matere, so se brigali za politiko, za vzgojo svojih otrok

pa se niso menili in niso poznali nikdar nikakih verskih dolžnosti, niti jih izpolnjevali. — Ena prvih nalog je bila iztrgati šolsko mladino iz anarhije, uvesti redni pouk ter jih ohraniti zunanjih škodljivih vplivov. To je uprava energično izvršila. — Opustošene šole so se popravile in mladina postavila pod nadzorstvo pedagoško izurjenih podčastnikov. Kmalu je zrastle v deželi na sto in sto šol, ki so vsakega obiskovalca prijetno presenetile s svojo snažnostjo, redom v šolskem posloppu ter brezhibno disciplino šolskih otrok. V Belgradu in okolici je ustanovljenih kakih 20 šol, tudi ena petrazredna katoliška ljudska šola, kjer sem našel že 170 otrok, ki pa so bili, žal, tudi slabo podkovani v verouku. — Štetje otrok brez staršev, sirot, se je kmalu pričelo ter dalo strašno visoko število do 10.000. — Najprej so prišli mali v varstvo, dobili so hrano in obleko, in sedaj se že ustanavljajo otroški azili pod vojaškim nadzorstvom. — Zanemarjena, polodrasla mladina se praktično poučuje v poljedelskih in obrtniških tečajih ter navaja na delo, tudi so v teku pripravljalna dela za ustanovitev raznih deklških in deških strokovnih šol. Značilno je, da otroci ne dobivajo samo pouka, karerč tudi hrano. Z vsako šolo je zvezana kuhinja, v kateri dobe otroci ubožnih staršev zastonj jesti. Šolnine ni, celo šolske knjige dobivajo otroci zastonj.

PREDLOG ŠKOFA PROCHAZKE.

Na zborovanju madžarskih veleposestnikov v Budimpešti je stavil ogrski škof Prochazka predlog, ki je zbudil v veleagrarnih krogih veliko senzacijo. Škof Prochazka zahteva, da prevzame na Ogrskem država vsa velika, nad 10.000 oralov obsegajoča fidejkomisna, cerkvena in fundacionalna posestva v prisilni najem, jih razdeli v male 15 do 35 oralov obsegajoče kmetije ter jih da proti zmerni odškodnini v dedni podnajem predsem bivšim vojakom, ki so brez lastnega posestva. Škof Prochazka je izdelal natančen zakonski načrt, ki ga je jako učinkovito utemeljeval. Dejal je, da so imetja aristokratskega fidejkomisa in cerkvene mrtve roke prava nesreča za državo, ker onemogočajo primerno razdelitev zemlje in okrepitev kmetijskega stanu, ki je podlaga vsemu narodnemu razvoju. Junaki, ki so se borili pri Limanovi in na Doberdobi, ne smejo po končani vojni bloditi po domovini z lesenimi nogami in lajnami, kakor njihovi predniki izza bitke pri Solferinu. Naši vojaki se ne bore za preteklost, temveč za bodočnost, za svoj dom, za svojo zemljo in za svoj dobrobit,

LISTEK

Fran Erjavec:

Pisma.

II.

Dunaj, 30. aprila 1916.

Dragi tovariši!

Hvala za pismo! Z mojimi izvajanci v zadnjem pismu nisi povsem zadovoljen, celo ton užaljenega in razburjenega seva iz Tvojih vrstic. Še enkrat sem mirno preudari vse ter našel, da je bistvo istina! Res, neprimerno težki so časi, in ogromne so ovire, ki se moramo z njimi boriti, a ravno ti težki časi zahtevajo od stanu in od posameznikov neprimerno večjega truda in energije, silnejša in sistematičnejša dela, kakor pa sicer. In če smo odkritosrčni, vsega tega

pri najboljši volji povsod ne moremo najti. To ni nikak očitek, še sedemkrat manj napad; ne, to je samo eden izmed splošnih pojavov, ki jih je rodila vojna povsod. Stali smo čez noč v popolnoma novih razmerah, v trenutku je prihrumel ta silni tajfun, nihče ni bil pripravljen nanj, zato je zavladovala hipoma povsod nekaka zbežanost, popolna desorientacija vsestransko. Šele po dolgih in krvavih mesecih so se nekatere kulturne in politične organizacije zavedle svojih pomnoženih dolžnosti in nalog tekom vojne, druge so pa zopet smatrale vojno kot najkrajši in dovolj močan izgovor svojemu popolnemu brezdelju, a med te zadnje pa slovenskega učiteljstva nikakor ne moremo postaviti. Da pa morejo različne politične, kulturne in stanovske organizacije le približno izpolnjevati svoje ogromne naloge in dolžnosti tekom vojne, je treba napeti vse sile in postopati strogo sistematično. Jasno moramo imeti pred očmi, kaj hočemo in kako moramo. Ker so pa naše moči silno oslABLJENE, jih moramo uporabljati koncen-

trično in le na „najvažnejših bojiščih“. Le kjer smo direktno interesirani, tam zastavimo vse moči! Naša naloga je v prvi vrsti sistematična organizacija ogromnega dela in koncentracija razredčenih moči. In na eno točko, ki jo mora obsegati program našega dela v vojnem času, sem hotel opozoriti v zadnjem pismu. Tako je torej ta stvar.

Vzrok, da ti tako hitro odgovarjam, je pa drug. Dolgo me že teži to. Saj se še spominjaš, kako strašno se je razburjalo pred nekoliko meseci par naših novin, ker je nekdo imenoval Slovence — pijance in žganjarje. Pozivali so na oster protest itd., z eno besedo, vsa stvar je bila prav ganljiva. Ta poklon res ni ljubeznjiv in laskav, a komur so znane razmere, ta bo silno žalosten. Res nismo največji pijanci in žganjarji na svetu, a povsem trezen narod nismo. Umestneje bi bilo zato morda za enkrat še intenzivne protialkoholno delo, kakor pa samo ogorčeni protesti. Pa dovolj o tem! Danes, ko sem kolavral ves dan po tem zanimivem Dunaju, sem namreč premišljal tisto sveto

ogorčenje, obenem sem se pa spomnil nekega drugega, še žalostnejšega dejstva, to je — sedanje moralne propalosti našega naroda.

Res je ta pogubljivi vpliv vojne na javno moralo opazovati povsod. Pri Slovencih, ki živijo neposredno za fronto, morda razmeroma še ne tako silno, a vendarle dovolj močno. Celotno Angleškem, kjer direktno pač najmanj okužajo strahote vojne, je baje vsak deseti možki — sifilitičen. Močno divjajo spolne bolezni po Rusiji in tudi v Nemčiji so se silno pomnožile. In pri nas? Pol domovine sem prebrel v teh viharjih mesecih, v obilni meri mi je dana možnost direktnega opazovanja, in povsod se odpira očem ista žalostna slika: Na Štajerskem kakor v Galiciji, na Dunaju kakor v Ljubljani, v mestih kakor na kmetih; povsod boš opazil, da se nagiba moralna propalost že v ekstreme. In posledice — silna razširjenost spolnih bolezni — že kričijo do neba. Neverjetno pa, žal resnično je, da se dobi pogosto že celo šoloobvezne deklice

ki je zaeno tudi dobrobit države. Zbrani madžarski veleagrarci so Prochazkov predlog izročili posebnemu odseku, da ga „prouči“, oziroma spravi ad acta. — Nadškof v Kaloči, Arpad Varady, je daroval za invalide 116 oral najboljšega sveta in 140 tisoč kron denarja, da se invalidom zgrade hišice in delavnice. Kapitelj v Kaloči je daroval v ta namen 60 tisoč K in zaklad invalidov 100 tisoč K.

ZBOROVANJE ITALJANSKIH UČITELJEV.

Kor. urad poroča iz Lugana: Nacionalno zborovanje italijanskega učiteljstva se je po odstupu lanskega, pretežno nevtralističnega odbora posvetovalo o takojimenovanih nacionalnih aspiracijah. Dnevni red, ki se z vidno rezervo postavlja na staljšče vojevanja, je bil po hrupnih razpravah sprejet s 7333 proti 3648 glasovom. — Poročajo k temu zborovanju preko Lugana še to-le: Za zaslepljenost, ki vlada v Italiji navzlic neuspehom že skoro enoletne vojne, je značilno, da je kongres italijanske učiteljske Zveze, katere večina je stopila na stran nacionalistov, sklenil, da bo imel prihodnje leto kongres v odrešenem Trstu.

VES NAROD ENA STRANKA!

Z ozirom na akcije za koncentriranje narodnih sil med Čehi in pa med Hrvati v Dalmaciji piše vodja kmetijske stranke na Hrvaškem S. Radič v „Domu“ pod naslovom „Ves narod ena stranka“: „Užival sem kot Slovan, ali kot Hrvat me je zbolela misel, kako se naše politične stranke, a še bolj poedini vodje v teh strankah (na Hrvaškem) tudi danes, po dvajsetih mesecih te svetovne vojne, prezirajo in mrzijo kot na smrt sovražneča se arnavtska plemena, ali kot popolnoma nenaobraženi in poldivji črnci v Afriki. Naravno, da tako ne ostane in ne sme ostati! Ali že sedaj je velika škoda, da tudi mi Hrvatje nismo vsi skupaj ena stranka po zgledu Čehov in Poljakov. Delajmo vsak na svojem mestu na to, da bomo vsi še o pravem času eno v misli in na delu.“ — Kaj pa Slovenci! . . .

VPOKLIC 18 LETNIH POD OROŽJE.

Za sposobne spoznani črnovojniški obvezanci letnika 1898. bodo vpoklicani pod orožje v avstrijskih deželah že 11. majnika, v ogrskih pa 29. majnika.

ITALIJA ZAHTEVA TRENTIN, TRST, ISTRO IN HRVATSKO PRIMORJE DO NERETVE V DALMACIJI.

Korespondenčni urad poroča iz Curiha: V svojem govoru na seji italijanske zbornice je dejal poslanec Foscari glede teritorialnih zahtev Italije, da se ne omejujejo samo na Trentin in Trst, temveč obsegajo Istro z Reko in Dalmacijo do Neretve z otoki, ki leže pred tem ozemljem. Samo če bodo te zahteve izpolnjene v polni meri, potem laški vojaki niso umirali zaman. Dotod Italija ne sme pripustiti srbskih zahtev. Če bi Srbi v Dalmaciji celo verski koeficient izrabljali v svoj prid, je proti temu dejstvo, da je katoliška Dalmacija proti pravoslavni Srbiji. Govornik je dejal, da bi Italija pač mogla žrtvovati nekaj in mogla Srbiji priznati kvečjemu eno pristanišče, ker bi s tem nadvlada Italije v Adriji ne bila oškodovana. Če bi bila Dalmacija italijanska, bi se srbskega in hrvaškega iredentizma ne bilo bati; nasprotno pa bi bil v srbski ali hrvaški Dalmaciji italijanski iredentizem ogrožen. To mora italijanska vlada pojasniti zaveznikom, kakor naj tudi porablja več besedi in denarja, da za moralno in politično vlogo Italije pridobi v inozemstvu simpatično umevanje; ugled Italije v inozemstvu namreč ni posebno sijajen.

spolno bolne in priletne može, pa to ne samo na Angleškem, ampak tudi na Slovenskem, ki je bilo še pred par leti tako vzvišeno nad vsako tozadevno obsodbo. Pa kaj bi brodil še dalje po tej gnojnici, gotovo si že sam opazil obširnost tega žalostnega pojava.

Ni moj namen, preiskovati vzroke, ki bi bili vsekakor zanimivi. Vsa taka in druga sem spadajoča vprašanja naj rešijo v to poklicani; moj namen je le, opozoriti na silno važnost tega pogubnega pojava in opozoriti na hvaležno delo, ki zahteva tudi učiteljevega sodelovanja.

Čprav še vse premalo, vendar store drugod marsikaj, da se te razmere kolikor mogoče ublaže. Vojaška uprava sama stori tu precej (in tudi druge javne oblasti), a vse to delo je brezuspešno, če ne sodelujejo tukaj vsi faktorji. Na Dunaju n. pr. prireja organizacija socialne demokracije pridno tozadevna poučna predavanja po vseh okrajih, in tudi strankino časopisje se po-

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA „RDEČI KRIŽ“ IN DRUGE VOJNOPO-MOŽNE SVRHE.

Fran Jordan, nadučitelj v Ihanu, ob priliki godu 5 K; Marija Raklijeva, učiteljica v Novakih (Goriško), zbirko šolskih otrok 21 K 24 vin; učno osebje in šolska mladina v Vipavi zbirko 50 K; najmanjše učenke mestnega dekliškega liceja v Ljubljani nabrale doma za oljčni dan 100 K; skupaj 176 K 24 vin.

V zadnji štev. izkazanih 52.763 K 44 v Danes izkazanih . . . 176 K 24 v Doslej nabranih . . . 52.939 K 68 v

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v „Učit. Tovarišu“. Za „Rdeči križ“ itd. . . 52.939 K 68 v III. vojno posojilo . . . 264.048 K 69 v Skupna vsota . . . 316.988 K 37 v

Prispevajte in delajte za „Rdeči križ“!

Še nekaj načrta.

K svojim izvajanjem v 8. štev. „Učiteljskega Tovariša“ pristavljam še nekaj načrta, in sicer:

1. Vodstvo Zazeze naprosi vodstva Slovenske Šolske Matice, Društva slovenskih profesorjev in Slomškove Zveze v Ljubljani na prijateljsko skupno delovanje v šolskih zadevah.

2. Vsako teh društev izdela pragmatični načrt o preureditvi šolstva, kakor ga zahtevajo principi novodobno znanstveno utemeljene vzgoje in naše domače razmere.

3. Učiteljstvo, stoječe za temi organizacijami, prijavlja lastnemu vodstvu svoje želje, nasvete in pomisleke, v ostalem pa brezpogojno zaupa v vodstvo; toda biti mora o poteku vedno informirano.

4. Vsako teh društev izvoli odposlanca, ki pretresujejo posamezne načrte ter skupno iščejo pota, ki se z njimi doseže enotni načrt.

5. Za enotni načrt se zainteresira javnost ter se pozovejo vsi narodni zastopniki, da ga na pristojnih mestih zastopajo in brezpogojno zahtevajo njegovo udeležitev.

6. S predpripravi za to delo naj se začne precej, da se takoj po vojni lahko že določi v plenumih organizacij natančni program; zlasti naj se dotedaj zbira snov, potrebno za ogrodje in za utemeljitev načrta.

7. „Popotnik“, „Učiteljski Tovariš“, „Slovenski Učitelj“ in „Slov. Šolska Matica“ naj v svojih publikacijah odpró svoje pre-dale stvarnemu razmišljanju.

Pav. Flerè.

ZA GORIŠKO UČITELJSTVO.

Goriško ljudskošolsko učiteljstvo se je obrnilo na deželni odbor s prošnjo za pomoč v slabih gmočnih razmerah, v katerih se nahaja. Deželni odbor je storil potrebne korake pri kompetentnih faktorjih v svrhu, da se ugotovi opravičenosti prošnji tako hudo prizadetega in trpečega goriškega učiteljstva.

IV. avstrijsko vojno posojilo.

C. kr. finančno ministrstvo razgláša, da je IV. avstrijsko vojno posojilo izdano v dveh tipih, in sicer I v štiridesetletnem davka prostem 5 1/2% amortizacijskem državnem posojilu in II. v davka prostih 5 1/2% 1. junija 1923 vračljivih državnih zakladnicah.

Obveznice davka prostega 5 1/2% amortizacijskega državnega posojila se bodo gla-

sile na imetnika in bo znašalo njih obrestovanje 5 1/2% v polletnih 1. junija in 1. decembra vsakega leta dosepevačih obrokkih postcipando. To posojilo se bo v nominalnem znesku v približno enakih anuitetah v letih 1922—1956 na podlagi izžrebanj povračevalo. Prvo žrebanje se bo vršilo v decembru 1921. Izplačevanje obresti, kakor tudi povračilo kapitala se bo izvršilo brez vsakega davčnega, pristojbinskega ali drugega odbitka. Promet v tem državnem posojilu ne bo podvržen borznem davku.

Ravnotako se bodo tudi nove davka proste 5 1/2% državne zakladnice glasile na imetnika, tudi obrestovanje teh bo znašalo 5 1/2%, plačljivih v polletnih obrokih 1. junija in 1. decembra vsakega leta, brez odbitka kakršnegakoli davka ali drugih pristojbin. Povračilo teh zakladnic pa se bo izvršilo naenkrat v celoti, in sicer 1. junija 1923. Tudi promet v teh papirjih bo prost borznem davku.

Subskripcija se je pričela dne 17. aprila t. l. konča se pa 15. maja t. l. ob 12. uri dopoldne in se vrši v glavnem pod sledečimi pogoji:

Subskripcijska cena znaša za 40 letno 5 1/2% amort. drž. posojilo 93%, za 5 1/2% državno zakladnico pa 95-50%. Kupnino bo treba pri prijavah do 200 K takoj v polnem znesku plačati. Pri večjih subskripcijah pa bo plačati ob prijavi 10% nominalnega zneska, 15. junija in 15. julija po 20%, 16. avgusta 25% in 15. septembra pa ostanek. Do izgotovljenja definitivnih komadov se bodo subskribentom na zahtevo izročali interimni listi.

Prepričani smo, da stori šola in učiteljstvo tudi ob podpisovanju tega IV. vojne posojila v polni meri svojo patriotsko dolžnost, kakor sta jo sijajno izvršila povodom III. vojne posojila.

ČAS VOJAŠKEGA SLUŽBOVANJA BO VRAČUNJEN PRI DOPUŠČANJU PRI IZPITU UČITELJSKE USPOSOBLJENOSTI.

Kakor smo že v zadnji številki povedali, je izšla cesarska naredba, ki vsebuje določbe glede vračunanja časa vojaškega službovanja pri dopuščanju k izpitu učiteljske usposobljenosti za učitelje ljudskih in meščanskih šol. Komentar k tej naredbi pravi: Ker je po uspešno položenem izpitu učiteljske usposobljenosti tudi pragmatičen položaj učitelja določen v mnogokateri smeri — n. pr. glede vračunanja službenega časa za penzijo, napredovanja k večjim dohodkom itd. — se kaže potreba, da se isti učitelji, ki zadostujejo svoji vojaški obvezi in nimajo še izpričevala učiteljske usposobljenosti, obvarujejo, kolikor se le da, pred trajno škodo, in to posebno še, ker je tudi vojno službovanje samo po sebi za poklic vzgojevalca smatrati kot dragoceno šolanje. Zato odreja cesarska naredba, da se učnim osebam, pritegnjenim v sedanjí vojni k vojaškemu službovanju, pri vračunanju službenega časa v praktični šolski službi dveh, oziroma treh let, kakor se zahteva za pridobitev izpričevala učiteljske usposobljenosti, v računa tudi službeni čas v vojaškem razmerju do največje izmere enega leta.

Kdaj se mora ustanoviti nova javna ljudska šola?*)

(Prispevek k § 59. drž. šolskega zakona.)

Pojavom, ki so v šestdesetih in sedemdesetih letih preteklega stoletja boljbolj zahtevali posplošenje izobrazbe, je ustregel državni šolski zakon z dne 14. maja 1869, drž. zakona št. 62. Uvedel je splošno šolsko dolžnost. Po § 21. tega zakona začenja šolska

*) Iz „Slovenskega Pravnika“, št. 8. in 9. I. 1915. Uredn.

dolžnost z dopolnjenim 6. letom in traja do 14. leta. Samoposebi umevna posledica uvedbe splošne šolske dolžnosti je bila, da so se morale ustvariti hkrati tudi potrebne garancije za njeno praktično izvršitev. Poskrbeti je bilo treba, da se ustanove učilnice, ki morejo v njih otroci zadostiti šolski dolžnosti. — To je državni šolski zakon storil v § 59, ki se glasi tako-le:

„Dolžnost ustanavljanja šol ureja deželna zakonodaja, držeč se načela, da se mora ustanoviti šola na vsak način povsod, kjer se nahaja v okrožju ene ure in po petletnem povprečku več kakor 40 otrok, ki morajo obiskovati več nego 4 km oddaljeno šolo.“

Državni šolski zakon zaukazuje torej ustanovitev ljudskih šol in hkrati podaja temeljno navodilo, kdaj se mora ustanoviti nova šola. Določitev detajlov glede dolžnosti ustanavljanja šol prepušča državní šolski zakon deželni zakonodaji.

Na podlagi državnega šolskega zakona in v okviru določila § 59. tega zakona so se izdali v vseh kronovinah posebni deželni šolski zakoni, ki urejajo ustanovitev in vzdrževanje ljudskih šol ter šolski obisk. — Ti deželni zakoni so, kolikor prihajajo v poštevslovenske pokrajine, naslednji:

Za Goriško: zakon z dne 6. maja 1870., dež. zak. št. 30;

za Istro: zakon z dne 30. marca 1870., dež. zak. št. 20;

za Koroško: zakon z dne 17. januarja 1870., dež. zak. št. 12;

za Kranjsko: zakon z dne 29. aprila 1873., dež. zak. št. 21, in

za Štajersko: zakon z dne 4. februarja 1870., dež. zak. št. 15.

Glede ustanavljanja ljudskih šol določajo vsi ti zakoni (§ 1) sledeče:

„Javna ljudska šola se mora ustanoviti povsod, kjer se nahaja v enem kraju ali v več v okrožju ene ure ležečih krajih, selih in samotnih hišah skupaj po petletnem povprečku najmanj 40 šoloobveznih otrok, ki morajo obiskovati več nego 4 km oddaljeno šolo.“

Besedilo deželnih šolskih zakonov se v bistvu skoro popolnoma ujema z besedilom § 59. državnega šolskega zakona. Edini razloček je ta, da zahteva državni šolski zakon za ustanovitev nove ljudske šole več nego 40 otrok, dočim zadostuje po spredaj omenjenih deželnih šolskih zakonih za ustanovitev šole že 40 otrok.

Prehajamo k vprašanju, kdaj se mora ustanoviti šola. — Pojasniti nam je treba troje:

1.) katere otroke je računati pri določitvi števila nčencev, ki je merodajno za ustanovitev šole;

2.) kako se določi daljava do obstoječe šole in

3.) kako se določi upoštevno število učencev?

1.

Javne ljudske šole so namenjene samo tistim otrokom, ki so po zakonu primorani obiskovati šolo; to so, kakor smo že omenili, vsi otroci, ki so dopolnili šesto leto in še niso prekorčili 14. leta. — Kadar gre za ustanovitev nove javne ljudske šole, je torej upoštevati vse šoloobvezne otroke; otroci, ki so že zadostili šolski dolžnosti, ne prihajajo več v poštev.

Upoštevati pa se morajo vsi šoloobvezni otroci brez izjeme, tudi tisti, ki uživajo olajšave glede obiskovanja šole. Po § 21. državnega šolskega zakona se smejo namreč dovoliti otrokom zadnjih dveh letnikov posebne olajšave glede obiskovanja šole. Na take olajšave se ni ozirati, kadar se ustanavlja nova šola, zakaj tudi pri otrocih, ki uživajo olajšave, ni prenehala zakonita šolska dolžnost. — Predpis § a 11. drž. šolskega zakona, da se pri določitvi števila učnih oseb tisti otroci ne upoštevajo, ki

solze in peli jeremijade — kaj nam je storiti, to je važno!

Vprašanje za narodovo moč in prihodnost, je tako pomembno, da morajo tu sodelovati vse moči: javne oblasti, stranke, organizacije, tisk itd. Na kmetih bodeta pa pač prišla v poštev učitelj, oziroma učiteljica in duhovnik. Predvsem bi se s tozadevnimi, previdno in skrbno prirejenimi predavanji doseglo mnogo. Tudi osebno poučevanje ob vsaki priliki bi bilo jako plodonosno. Najprej se mora pa opozoriti na preteče nevarnosti in pogubne posledice nenravnosti k vojakom odhajajoče mladine, saj ti so odtegnjeni varnemu zavetju domačega krova in izpostavljeni direktno največjim nevarnostim. Naš stanovski tisk naj bi po možnosti dajal tu praktične nasvete in migljaje ter opozarjal na tozadevno gradivo.*) Pa tudi v organizaciji, v učiteljskih društvih, naj bi se obravnavalo to vprašanje, da bi se vse delo vršilo smotreno in tako dosegel čim

*) Prosimo gradiva in sodelovanja. Uredn.

največji uspeh na korist narodu in domovini. S tem vršimo tudi eminentno patriotsko delo, saj je bodoča moč in sila države odvisna močno od fizične in nrvne kvalitete prebivalstva.

Dolgo sem že na lastne oči opazoval te žalostne in usodne razmere, in težko mi je bilo pri srcu. Tebe pa, tovariš, ko boš čital te vrste, prosim, ne glej na posamezne izraze, ampak pojdi in stori svojo dolžnost! Mnogo pozdravov! F.

Podpisujte četrto vojno posojilo!

imajo glede obiskovanja šole posebne olajšave, je za ta specialni primer veljavna izjema, ki se ne sme analogno uporabiti, kadar gre za ustanovitev nove šole. (Razsodba upravnega sodišča z dne 28. julija 1893, št. 2323, B. štev. 7347).

Pač pa se ne smejo všteti tisti šoloobvezni otroci, ki so po zakonu oproščeni obiskovanja javne šole. To so po § 23. drž. šolskega zakona vsi tisti otroci, ki obiskujejo višje šole, ali obrtne ali kmetijske šole, oziroma strokovne tečaje, dalje vsi tisti otroci, ki zaradi telesnih ali duševnih hrib ne morejo hoditi v šolo, ali pa vsi otroci, ki se uče doma ali po zasebnih učiliščih. Ker šolski zakon vse te otroke sam oprošča obiskovanja javne ljudske šole, je pač naravno, da se jih ne sme računati, če gre za vprašanje, ali se mora ustanoviti javna ljudska šola ali ne.

Pravico do javne ljudske šole imajo, tega ni treba posebe poudarjati, samo avstrijski državljani. Avstrijski državljani imajo pravico do šole brez ozira na to, ali so občinci tiste občine, kjer se naj ustanovi šola, ali ne. — Po določilih občinskih redov nimajo občine — razen, kjer zakon določa izjemo pravice, zabraniti vnanjem prebivanja na svojem ozemlju. Iz tega izhajamo, da se mora pri ugoditvi potrebe nove javne ljudske šole upoštevati ne samo otroci občanov, temveč tudi otroci tistih vnanjcev, ki v občini prebivajo. (Razsodba upr. sodišča z dne 7. junija 1901, št. 4494, B. št. 382). — Koliko časa že bivajo vnanjci v občini, oz. koliko časa bo trajalo njihovo bivanje v občini, je povsem nerelevantno. (Razs. upr. sodišča z dne 7. junija 1913, št. 6182, B. št. 9648). — Razen spredaj omenjenih izjem se morajo torej upoštevati vsi šoloobvezni otroci avstrijskih državljanov, najsi so občinci ali pa vnanjci.

Merodajni moment je, da otrok v šolskem okolišu prebiva. Otroci, ki ne prebivajo v šolskem okolišu, temveč se v njem nahajajo le začasno, se ne smejo vračunati v število učencev, ki je merodajno, ali se mora ustanoviti nova šola ali ne.

Kako je umevati izraz „prebivati“? — Da raztolmačimo pravilno ta izraz, je treba, da ugotovimo namen zakonodajalcev. Po §§ 9. in 10. zgoraj navedenih deželnih šolskih zakonov se mora za vsako novo ustanovljeno novo javno ljudsko šolo določiti šolski okoliš. Predmet všolanja, ki o njem govorita §§ 9. in 10., je ugotovitev šolskega okoliša. Vsaki šoli se pridele posamezni kraji, krajni deli ali hiše, ne pa določene osebe. Za namen všolanja označuje § 10., da se omogoči vsem v šolskem okolišu prebivajočim šoloobveznim otrokom sprejem v šolo. Ako določa dalje § 11., da se sme zunaj šolskega okoliša prebivajočim otrokom dovoliti sprejem v šolo le pogojno, potem je treba iz besedila §§ 10. in 11. izvajati, da se sme otrokom, ki prebivajo v šolskem okolišu, prištevati samo tiste otroke, ki redno in trajno prebivajo v šolskem okolišu. O tistem pravimo, da prebiva v kraju, ki se je v njem naselil z namenom, da trajno ostane. Izraz „prebivati“ je torej umevati tako, kakor izraz „prebivati“ v § 66. sodnega pravilnika z dne 1. avgusta 1895, drž. zak. št. 111. (Razs. upr. sodišča z dne 19. februarja 1902, št. 1653, B. št. 860). — Kdor se v šolskem okolišu nastani samo za čas šolskega pouka z namenom, da obiskuje šolo, o tem se pač ne more soditi, da se je v šolskem okolišu naselil z namenom, da v njem trajno ostane.

Nasprotovale pa ne bi samo besedilu §§ 10. in 11. deželnih šolskih zakonov, temveč tudi pravilu § 62. državnega šolskega zakona in pa določilo člena 5. zakona z dne 25. marca 1862, drž. zak. št. 18 (državni občinski zakon), ako bi se naprtilo občini breme za šolske namene edinole zaradi tega, ker pošiljajo svoje otroke v šolo vnanjci, ki nimajo svojega rednega bivališča v občini. Po § 62. državnega šolskega zakona morajo občine skrbeti za potrebne šole. V področje občine segajo samo tiste zadeve, ki se tičejo v prvi vrsti njenega lastnega interesa in ki jih more občina v svojem območju z lastnimi močmi poskrbeti in izvršiti. Nedvomno je, da bi se občini naprtilo neopravičeno breme, ako bi morala ustanoviti šolo zgolj zaradi tega, ker so se pri določitvi števila šoloobveznih otrok upoštevali otroci, ki ne spadajo v šolski okoliš, temveč so v občini samo v ta namen, da obiskujejo šolo. (Razs. upr. sodišča z dne 9. novembra 1898, št. 5415, B. št. 12.129.)

Za otrokovo redno prebivališče je praviloma smatrati prebivališče njegovih staršev. — Ako prebivajo starši v šolskem okolišu, se mora njih otroke upoštevati, pa najsi so tudi vnanjci; ako pa ne prebivajo starši v šolskem okolišu, potem se njih otrok ne sme vračunati, kadar se ustanavlja nova šola.

Drugeče je seveda, ako ima otrok v šolskem okolišu, ločen od svojih staršev, voje lastno trajno bivališče. To se dogaja,

ako pošljejo starši, ki morajo zaradi pridobitnih ali rodovinskih razmer živeti ločeno od svojih otrok, svoje otroke v drug kraj z namenom, da otroci ondi trajno ostanejo. V tem primeru imajo starši zase in otroci zase lastno prebivališče. To se sicer ne godi pogostoma, vendar je možno. Če ima od svojih staršev ločen otrok v šolskem okolišu za svojo osebo trajno prebivališče, ga bo seveda upoštevati, ker se ugotavlja število šoloobveznih otrok. Ako otrok ne živi skupaj s svojimi starši v šolski občini, je treba torej vselej ugotoviti, ali ima otrok v šolski občini svoje prebivališče ali ne. Če stanujejo otroci samo začasno v občini, ali če so se v šolski občini naselili zgolj zaradi tega, da hodijo v šolo, in da se po končani šoli zopet vrnejo na svoje pravo bivališče, potem njihove samočasne navzočnosti v občini ne bo smatrati za redno prebivanje, ki edino odločuje, ali je otroka pri ustanovitvi šole treba upoštevati ali ne.

Za bivališče otrok, ki so jim pomrli starši, je smatrati tisti kraj, kjer jih je nastanil njih varuh z namenom, da v njem trajno ostanejo. (Razs. upr. sodišča z dne 19. februarja 1902, št. 1653, B. št. 860.)

(Dalje.)

Književnost.

„Ljubljanski Zvon“. Vsebina aprilskega zvezka: 1. Iv. Albreht: Večerna molitev. — V svet. 2. Fr. Albreht: Pojdi z menoj! 3. Dr. Ivo Šorli: Štefan Zaplotnik. (Dalje.) 4. Fr. Albreht: Notturmo. 5. Dr. Pavelj Grošelj: Astronomski pomenki. (Dalje prih.) 6. Fr. Albreht: V polnoč gredo ure. 7. Josip Ribičič: Razvaline. (Konec.) 8. Ivan Podrobnik: Iz za zaves. (Dalje.) 9. Književna poročila. Dr. Ivan Podrobnik: Silvin Sardenko, Nebo žari. Pesmi. — Dr. Fr. Ilešič: Publikacije „Jugoslovanske akademije znanosti in umjetnosti“ v Zagrebu za leto 1915. — Pav. Flerè: Otto Hauser, Die Lyrik des Auslands seit 1800. — Popravek.

Fran Marolt: Slovenske vojaške narodne pesmi. Izdal in založil Fran Marolt, učitelj v Ljubljani. Lična knjižica nam podaja na 71. straneh vojaške pesmi. 35 narodnih in 7 umetnih kot dodatek. To so moški zbori, da je kar veselje. Uvaja se krasna zbirka s koračnico „Slovenski fantje smo z Loža doma“, nato se vrste stare znanke od štirih soldatov, ki pridejo po fantiča, od pobiča starega šele 18 let, „oblaki rdeči so“, kaj si je izmislil naš cesar, naš kralj“ itd. Sodelovali so pri prireditvi znameniti glasbeniki. Tako je harmonizacija dobila nekaj posebnega. Osobito simpatična je samostojna ureditev obeh basov, ki imajo čisto popolnoma samostojne arije; primerjaj: „Regiment po cesti gre“, „Tam za laškim gričem“, „Barka zaplaval“ itd. Zunanja oblika je brez napake, za delo, ki je delano na roko (avtogram), naravnost znamenita. Edino na 12. strani je na kamenu ostal v 3 taktu prvega basa f, kar si pa mora vsak, kdor le malo note pozna, takoj sam dopolniti. Na zadnjih 20. straneh so znani krasni moški zbori: Volaričev: „Za dom med bojni grom“, „Zbogom dom, predragi brat“, „Izbrani smo junaki mi“, Ipavčev: „Kaj bliska se v jasnem“, Nedvedov: „Na straži“, Jenkov: „Naprej!“ in cesarska pesem. Krasna zbirka bo dobro došla vsem pevskim društvom, šolam, osobito pa bo razveselila vse vojake, ki potrebujejo razvedrila in tolažila v fronti, v bolnišnicah itd. Veliko je zanimanje za lepo doneče naše pesmi v vojaških krogih. Priporočamo knjižico, ki tudi stane samo 1 K 50 vin. vezana, v platno vezana 1 K 80 vin., da jo širite na čast naši prekrasni narodni pesmi in našemu narodu. Dobi se pri izdajatelju in v knjigarnah. Dr. K.

Napredak, naučno pedagoška smotra. Izdaje hrvatski Pedagoško-književni zbor. Glavni urednik: Stjepan Basariček. Sorednici: Davorin Trstenjak i Josip Skavič. Sveška IV. sadržaj: Teorijska pedagogija. — Logika i didaktika. Dr. Vladimir Dvorniković: Psihologija Teodora Ribota. Miloš Borojevič: Dr. W. Lay o temeljima i principima škole akcije. Praktična pedagogija. — Davorin Trstenjak: Ni odveč ni premalo metode. Danijel Katič: Obuka o početnom računstvu. Stjepan Tomić: Povijest slike u školi. Književna smotra. Obnovljene naše školske knjige. Obzor po pedagoškom svijetu. Davorin Trstenjak: Iz njemačke pedagoške literature. Dr. Vladimir Dvorniković: Iz danske pedagoške literature. Manji članci in bilješke. Davorin Trstenjak: Durdev dan. J. T.: Jedna napomena. Davorin Trstenjak: Sitna pedagogija.

Srednješolske vesti.

Ravnateljstvo c. kr. goriškega ženskega učiteljskega, začasno v Krškem, prosi vse lanske gojenke zavoda, učence in učenke vadnice za njihove naslove po naslednjem obrazcu na dopisnici: Podpisani je obiskoval . . v šolskem letu 1914/15 . . . tečaj

(razred vadnice) na c. kr. ženskem učiteljsku v Gorici in je letos gojenec (gojenka) . . . tečaja (razreda) v . . . Podpis z natančnim naslovom. — Obenem se naznanja, da je Njegovo cesarsko in kraljevo apostolsko Veličanstvo po odloku vis. c. kr. ministrstva za uk in bogočastje meseca novembra 1915, št. 27237/15, blagoizvolilo izreči učiteljskemu zboru in gojenkam najvišjo zahvalo za uspešne zasluge pri izdelovanju gorkih oblačil za naše hrabre vojake na bojišču.

Imenovanje. Profesor Marin Rabudan v Splitu je imenovan za častnega ravnatelja c. kr. realne gimnazije v Šibeniku.

Umrl je v Mariboru tamkajšnji profesor verouka I. Markošek.

Umrl je nagle smrti ravnatelj gimnazije v Osijeku, Gjuro Zagoda, in sicer v Zagrebu. Zvečer je sedel še s prijatelji v restavraciji, a ko je prišel v svojo sobo v hotelu, ga je zadela kap in je na mestu umrl.

Iz naše organizacije. Kranjsko.

Občni zbor Narodne šole se je vršil dne 19. aprila 1916 ob 9. uri dopoldne v prostorih „Učiteljske tiskarne“ v Ljubljani, kakor smo že zadnjič omenili.

Predsednik tov. Anton Razinger je bil zaradi boleznih zadržan in je namesto njega otvoril občni zbor njegov namestnik tov. Jakob Dimnik, ki je pozdravil došle člane društva. Nato je poročal tajnik tov. Fran Galč o delovanju društva v letu 1915. Skupna imovina koncem leta je znašala 6614 K 31 v, samo za 35 K 45 v manj nego preteklo leto. Blagajnik tov. Alojzij Kecelj je poročal o blagajniškem stanju društva. Izdatkov je imelo društvo 1600 K 28 v. Vojnega posojila je vzelo društvo za 200 K. Nato se je vršila volitev odbora. Izvoljeni so bili: Razinger Anton, predsednik; Dimnik Jakob, predsednikov namestnik; Gale Fran, tajnik; Kecelj Alojzij, blagajnik in odbornikom: Furlan Jakob, Likar Janko, Petrič Ivan, Režek Juraj in Widel Karel. Pregledniki računov so tovariši: Luka Jelenc, Janez Levec in Vendelin Sadar. Predsednik se zahvali za obilno udeležbo ter zaključil 43. občni zbor.

Štajersko.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem naznanja svojim članom, da se je obrnila z utemeljeno vlogo na Štajerski Leherbund, naj stori pri štajerskem deželnem odboru in c. kr. deželnem šolskem svetu vse potrebne korake.

1. da se povodom odmeritve bojne draginske doklade ozira v prvi vrsti in najbolj na nižje krajevne razrede;

2. da se ob tej priliki ne bo zopet prezrlo oženjenih učiteljic.

Društveni vestnik.

Skupne zadeve.

JUBILEJSKA SAMOPOMOČ.

Letos smrt pridno žanje v vrstah „Jubilejske Samopomoči“. Danes naznanjam tem potom p. i. članom že tretji smrtni slučaj. Dne 15. aprila je umrla učiteljeva soproga Matilda Kovačič od Sv. Trojice v Slovenskih goricah, ki je bila član društva „Jubilejska Samopomoč“. Ker je društveni predsednik mobiliziran, sem kot njegov namestnik v smislu § 3 društvenih pravil izplačal njenemu soprogu J. Kovačiču 500 K. Vsled tega pozivljam vse člane, da plača vsak za ta smrtni slučaj v smislu § 4. tekom enega meseca 2 kroni. Kdor je še na dolgu za Janežičev in Šumrov smrtni slučaj in pa letnino za 1916, naj to poravnava. Ker so vsled vojne društveniki neznankije razkropljeni, zato se tudi to pot ne bodo razpošiljale poštne položnice (čeki), ampak plačaj vsak član 2 K 6 vin. po poštni nakaznici na naslov: „Hranilnica in posojilnica učiteljskega konvikta v Ljubljani“.

Ljubljana, 1. maja 1916.

Jakob Dimnik, podpredsednik.

Kranjske vesti.

—r— Iz ljudskošolske službe. Za suplentinj v Metliki je nameščena bivša učiteljica v Suhorju Emilija Rozina-Kamenškova, ker ima učiteljica Marija Zakrajškova zaradi boleznih dopust. Za suplenta na Onku je nameščen vpokojeni nadučitelj Josip Windisch. V St. Vidu pri Ljubljani je nameščena za suplentinj Ivana Miheličeva, ker je učiteljica Marija Babnik-Rajerjeva zaradi boleznih na dopustu. — C. kr. okrajni šolski svet v Novem mestu je namesto k vojakom

odišlega učitelja Albina Lajovica imenoval za suplentinj na ljudski šoli v Mirni Mariji Sušnikovo, doslej suplentinj na ljudski šoli v Prečni. — C. kr. okrajni šolski svet v Litiji je imenoval dosedanjo suplentinj na ljudski šoli na Raki Štefani Jermanovo za suplentinj na ljudski šoli v Polšniku in dosedanjo suplentinj na ljudski šoli v Kresnicah Julija Hribarjeva je imenovana na mesto k vojakom odišlega nadučitelja Fortunata Lužarja za suplentinj na ljudski šoli v Izlah. — C. kr. okrajni šolski svet v Postojni je namesto zaradi boleznih na dopustu se nahajajočega nadučitelja Dragotina Česnika poveril vodstvu štirirazredne ljudske šole v Knežaku učiteljici Justini Sušetovi. — C. kr. okrajni šolski svet za ljubljansko okolico je dosedanjo provizorično učiteljico Josipino Palčič-Franketovo imenoval za provizorično učiteljico na trirazredni ljudski šoli v Hrušici. — Namesto vpoklicanega učitelja Jožefa Samide je imenovana za suplentinj v Smuku Herma Wulfertjeva. — Zčasni voditelj 1. mestne deške ljudske šole v Ljubljani je postal učitelj Ivan Bele, ker je dobil nadučitelj Jakob Dimnik dopust. — Namesto vpoklicanega nadučitelja Mihe Salbergerja je postala začasna voditeljica šestrazredne ljudske šole na Jesenicah učiteljica Roza Coriaryjeva.

—r— Kaj je z nagrado za hrošče? V „Slov. Nar.“ beremo: S kakim veseljem so lanko leto zatirali šolarji tega škodljivca! Skoro vsak dan so bili na delu, ali sami, ali pod nadzorstvom učiteljstva, in nekatere šole so naznanile politični oblasti kar na tisoče litrov teh rjavih ujetnikov. Bila je to pravcata hroščeva vojna. Ker ima pa denar povsod svojo privlačno silo, je postal boj tolikanj intenzivnej, čim je bila razglašena osemvinarska nagrada od litra. Eno leto čakati na obljube, je pa malo predolgo, in zato opravičeno prosimo meročajne faktorje, naj že rešijo učiteljstvo sumničenja in mučnih vprašanj, kdaj bo hroščevina poravnana.

—r— Ljubljansko slovensko učiteljstvo na delu za IV. vojno posojilo. V mestni dvorani na magistratu se je vršil slovesen manifestacijski shod vsega učiteljstva ljubljanskih slovenskih javnih in zasebnih ljudskih šol, ki ga je v imenu c. kr. mestnega šolskega sveta ljubljanskega sklical g. župan in vodil okrajni šolski nadzornik Fran Lavtižar. Po otvoritvi zborovanja, ki sta mu bila zapisnikarja učiteljica Karla Sinkovčeva in učitelj Josip Jerše, je sklicatelj obravnaval edino točko dnevnega reda: Četrto vojno posojilo. Poudarjal je, dolžnosti, ki jih ima šola in učiteljstvo v šoli in izven šole pri podpisovanju IV. vojne posojila, ter pozval vse učiteljstvo, da se z vso resnostjo in vztrajnostjo posveti agitaciji za četrto vojno posojilo in da zanesse to agitacijo med ljudstvo. V ta namen se bodo potom šolske mladine delili reklamni lističi s primernim besedilom.

—r— Iz laškega ujetništva se je oglašil Ivan Vadjal, bivši nadučitelj na Premu, rojen v Zagorju na Pivki. Bil je ujet v Srbiji, bival je nekaj časa v Aleksincu in Nišu, zdaj se je pa šele čez eno leto oglašil iz Sardinije: Isola Asinaria.

—r— Zavrtna pritožba. Septembra 1913 je bila v Ljubljani volitev dveh zastopnikov učiteljstva v mestni šolski svet. Proti veljavnosti te volitve je učitelj Adolf Sadar vložil pritožbo na deželni šolski svet, čes, volitev ni veljavna, ker jo ni vodil okrajni šolski nadzornik, nego župan, zakon pa predpisuje, da sme učiteljska zborovanja, konference itd., pri katerih se sklepa o učiteljskih zadevah, voditi le okrajni šolski nadzornik. To pritožbo sta odbila deželni šolski svet in ministrstvo in zdaj jo je zavrnilo tudi upravno sodišče. Ljubljanski župan je vendar predsednik mestnega šolskega sveta ter ima kot tak tudi svoje pravice, ki mu jih nihče ne more vzeti. To je sedaj povedalo tudi upravno sodišče!

—r— Velikonočna darila. Njeni eksceklenci gospe deželni predsednici baronici Schwarz so se izročili dne 17. aprila 1916 kot velikonočna darila naslednji predmeti: Od učenk 3. razreda deklške vadnice na c. kr. učiteljsku v Ljubljani, skupno z učiteljico Minko Skabernetovo za junake domovine 50 bolniških zglavnic s prevlekami, 26 parov volnenih kratkih nogavic, 41 parov letnih kratkih nogavic, 23 parov krp; od učenk 4. razreda istega zavoda skupno z učiteljico M. Stupco 50 bolniških zglavnic s prevlekami, 24 parov kratkih nogavic, 50 parov krp; od Lee Levčeve, suplentije na istem zavodu, 22 bolniških zglavnic s prevlekami in 2 para copat.

—r— Izpremembe na kranjski deželni vladi. Uradni list razglašuje vpokojitev deželnega predsednika tajnega svetnika barona Teodorja Schwarza vojne Karsten, ki mu je podelil cesar veliki križ Franc-Jožefovega reda, ter imenovanje dosedanjanega podpredsednika tržaškega namestnika Henrika grofa Attemsa za deželnega predsednika na Kranj-

skem. — Ta je bil rojen leta 1858. in je vstopil v državno službo 1. avgusta 1880. Najprej je služil v Ljubljani, potem pri glavarstvu v Kočevju, v Postojni in Litiji ter prišel zopet kot predstojnik prezidialne pisarnice v Ljubljano. Od leta 1886. do 1890. je grof Attems služboval v notranjem ministerstvu, potem kot okrajni glavar v Ljubljani in v Celju ter od leta 1901. kot vodja okrajnega glavarstva v Gorici. Leta 1911. je bil imenovan za podpredsednika tržaškega namestništva. — Dvorni svetnik Rudolf grof Chorinsky je imenovan za sekcijskega načelnika v ministerstvu notranjih zadev. — Naslovni dvorni svetnik Viljem vitez Laschan je imenovan za pravega dvornega svetnika na dež. vladi v Ljubljani. Ta je sedaj namestnik deželne predsednika ter je kot tak obenem podpredsednik dež. šol. sveta.

—r— **Umrl** je v deželni bolnici v Ljubljani gospod Mihael Molé, c. kr. domobr. evid. nadoficial v pokoju, dodeljen pri cenzuri. Ranjki je bil oče gospoda dr. Rudolfa Molé, profesorja na liceju v Ljubljani. Naše iskreno sožalje!

—r— **Kranjski kozelci na Saškem.** Veleposestnik Jurij Andrš iz Draždan je bival večkrat na Gorenjskem. Tam je videl kozelce in njih praktičnost ter mislil, da bi bilo dobro, tudi na Saškem uvesti take kozelce. Neki gorenjski tesar je napravil model kozelca, in odbor saškega deželnega kulturnega sveta je dal zgraditi tak kozelec in ga postaviti na nekem posestvu blizu Draždan. Saški gospodarski list poroča, da se je kranjski kozelec dobro obnesel in izkazal za izborno sredstvo za osuševanje raznih pridelkov. Priporočajo ga kmetom, posebno v gorovju.

—r— **Dobrotnica.** Marija Suhadolnikova, roj. Verbičeva, rojena na Vrhniki leta 1850, umrla v Borovnici št. 8 dne 7. aprila 1916, po domače Ankaletova mama, je zapustila za pridne učence 200 K. Denar se naloži. Z vsakoletnimi obrestmi se kupi mladinskih spisov, katere vodstvo šole sporazumno z učiteljskim zborom razdeli koncem šol. leta med najpridnejše učence najvišjih dveh razredov. Blag ji spomin!

Stajerske vesti.

—š— **Deželni odbor štajerski** je baje sklenil — tako zatrjuje graška „Pedagogische Zeitschrift“ — ljudskošolskemu učitelstvu za l. 1916 podeliti enkratno vojno priklado (Kriegszulage) v višji izmeri nego pretečenega leta. — Pozvedovanja glede obiteljskih razmer učiteljstva se že vrše.

—š— **Vrl tovariš - vojak.** — Učitelj Tonče Štefanciosa, odlikovan z veliko srebrno hrabrostno kolajno, sedaj poročnik v r. pri 26. domobranskem pešpolku, odide začetkom maja t. l. že tretjič na fronto.

—š— **Tečaj za vrtnarstvo v Gradcu.** „L' Eco del Litorale“ naznanja, da so na iniciativo višjega šolskega svetnika Linarja, ki pozna Istro in Furlanijo, otvorili v Gradcu tečaj za vrtnarstvo. — za italijanske begunce. — A za Slovence?

—š— **Pohvala trboveljskim šolam.** Štajerski deželni šolski svet je izrekel šolam trboveljske občine posebno priznanje za njihovo patriotsko delo vojne oskrbe. Zaradi požrtvovalne podpore krajnega šolskega sveta, ki mu načeluje župan ravnatelj Vodusek, in celokupnega prebivalstva so uspehi patriotskega delovanja trboveljskih šol nad vse dovoljvi. Imenoma je pohvalil deželni šolski svet: deško in dekliško šolo v Trbovljah, deško in dekliško šolo na Vodah ter nadučiteljico Ano Wessnerjevo, učitelja Emila Volca in Roberta Plavšaka, učiteljice ročnih del Ljudmilo Falkovo, Terezijo Kunejevo in Marijo Flisovo.

—š— **C. kr. deželni šolski svet štajerski** je nadučitelju tovarišu Josipu Terčaku v Ksaverju (Savinj. dol.) izrekel zahvalo in priznanje za požrtvovalno in uspešno delovanje za vojno oskrbo.

—š— **Umrla** je pri Sv. Trojici v Slov. gor. dne 15. aprila t. l. gospa Matilda Kovačiceva, roj. Antauerjeva, soproga tovariša Jakoba Kovačiča, stara 61 let. Preminula je nenadoma, zadeta od srčne kapi. Izza smrti ljubljene sina Mirka, ki je pred pol letom padel junaške smrti za domovino na bojnem polju, je neizmerna bolest glodala v njenem srcu, dokler ni to materino srce nehalo utripati. — Pokojnica je bila vrla, plemenita slovenska žena, ki ji je zagotovljen najblažji spomin! Svojem izrekamo iskreno sožalje.

—š— **Nevarna igrača.** Iz Maribora: Neka tukajšnja firma si je izmislila prav nevarno igračo, ki jo prodaja otrokom. To je mal kiz z dolgo iglasto ostjo na enem koncu in perjem — kakor pri puščicah — na drugem koncu. Igrača naj bi predstavljala puščico, kakor jih imajo slične zrakovci. Če zaženeš tako puščico, se zarine globoko v kar prileti. S tako igračo se je zabaval te dni na ulici neki 10 letni deček. Zagnal jo je, a izgrešila je svoj pravi cilj in se zarila neki dami tik pod desnim senčcem v lice. Fantja so ljudje ustavili, in

orožnik je šel z njim domov. Vsa stvar pride pred sodišče, in starši bodo imeli gotovo dosti neprilic, fant sam pa bo učal ostro kazen. Tu bi varnostna oblast in zlasti bi šolska vodstva morala ostro nastopiti in zahtevati, da se v prvi vrsti občutno kaznuje dotično firmo, ki si je bila izmislila te vrste neumno igračo, saj ni to morda prvi slučaj, da se je zgodila nesreča s to igračo.

—š— **Na deželni sadjerejski in vinorejski šoli v Mariboru** se bo sprejelo tudi v šolskem letu 1916/17 brezplačno več učencev. Prošnjiki morajo vložiti prošnje s priloženim krstnim listom, domovnico, dalje s šolsko odpustnico, izpričevalom o navedenosti in izkazom o cepljenih kozah do 15. julija pri ravnateljstvu deželne sadjerejske in vinorejske šole v Mariboru.

—š— **Tovariš Adolf Rosina**, učitelj na okoliški ljudski šoli v Ormožu, je zaradi obolenja na živcih, pridobljenem ob napornem vojnem službovanju, dobil 16. II. t. l. enoletni dopust. — Kolega Rosina je bil koj s početkom vojne mobiliziran ter je bil od izbruha vojne z Italijo na fronti. — Vrlemu tovarišu želimo skorajšnjega okrevanja!

—š— **Štajerski deželni šolski svet.** Cesar je imenoval mariborskega kanonika Franca Moravca za člana štajerskega deželnega šolskega sveta za ostalo dobo tekoče funkcijske periode.

Goriške vesti.

JOSIP KRAGELJ

— Umrl je v Prvačini tovariš Josip Kragelj, nadučitelj v pokoju, star 67 let. Blagi pokojnik, mož krepkega značaja in požrtvovalne ljubezni do šole in stanu, je vse svoje življenje uspešno deloval v šoli in izven nje za blaginjo svojega naroda. S svojimi deli si je v srcih vseh, ki so ga poznali, postavil najlepši spomenik! Bodi mu ohranjen trajen spomin! Žalujemo svojem naši iskreno sožalje!

—g— **Iz krogov vpokojenega učiteljstva na Goriškem** nam pišejo: Z ozirom na poročilo, da je goriško učiteljstvo prosilo deželni odbor za draginjsko doklado, prosimo, da upošteva deželni odbor tudi že vpokojeno učiteljstvo, ki je bilo vpokojeno z manjšimi pokojninami, ki imanavačno mnogo družine, katero je treba preživljati, ki nima starine, in je torej v teh težkih časih v resnici potrebno podpore.

—g— **V Komnu** se je sestavil odbor za postavitev spomenika nadvojvodi Josipu. Temu odboru stoji na čelu tovariš Josip Strekelj, tamkajšnji šol. voditelj.

—g— **Ivan Mahnlč, bivši šolski vodja** v Smasti pri Kobaridu, sedaj v ujetništvu v Samarkandu, ruska Azija, povprašuje po svojih starših, ki so najbrže internirani v Italiji. Kdor bi vedel za njih naslov, naj ga blagohotno naznani A. Potočniku, adjunktu c. kr. drž. želez. v Ljubljani.

—g— **Ne igrate se z nevarnim orožjem.** Iz Komna: Dne 8. pret. m. se je zgodila tukaj velika nesreča. Petnajstletni deček Josip Ščuka iz Volčjega grada je dobil od drugih ročno granato in se je neprevidno igral z njo, tako da mu je v rokah eksplodirala. Zmečkala mu je obe roki, tako, da so mu morali oboje odrezati. Po amputaciji me je nedolžno vprašal: „Kaj mislite, ali bom dobil roke nazaj?“ Kaj bi mu odgovoril v tolažbo!? Zdravi se prav dobro in ko ozdravi, bo najbolje, da se ga kdo usmili in ga pošlje v kako invalidno šolo. Ta grozna nesreča naj bi bila vsem v svarilen zgled, da se vse nevarno orožje pusti pri miru ali pa odda orožništvu.

—g— **Deželni kmetijski urad v Ajdovščini.** Goriški deželni odbor je otvoril v Ajdovščini kmetijski urad, ki ga vodi deželni inženir Anton Podgornik. Urađi so v Jochmanovi hiši.

—g— **Koncert furlanskih begunskih otrok iz Wagne** se je vršil na Dunaju, in sicer v korist vojnih sirot dunajskih. Koncert se je vršil pod pokroviteljstvom nadvojvodinje Marije Josipine; v dvorni loži je prisostovala nadvojvodinja Marija Valerija. Izbrano občinstvo je napolnilo dvorano, ki je dobilo iz prireditve najboljše vtiske in je z zadovoljstvom sprejelo „zahvalo juga severu“, kakor poročajo dunajski listi. Koncert je vodil goriški kapelnik Seghizzi. Tem povodom se je nekaj zganilo na slovenski strani: začeli so govoriti o potrebi večje skrbi za goriške slovenske begunce, da ne bodo ti živeli v temi, furlanski pa v svetlobi. Tako se je bilo: Ko je izbruhnila vojna, so se razpršili begunci obeh narodnosti po državi. Za Furlane so skrbeli od prvega početka, za Slovence pa skoro nič. Nekaj dela v prilog slov. beguncem je bilo v Ljubljani, drugod so bili prepuščeni usodi. Kakor da bi odrezal, tako je nehala drugače tako živahno delovanje med goriškimi Slovenci — furlanski poslanci z glavarjem pa so delovali neumorno ves čas, se posveto-

vali, gibali, hodijo neprestano okolo državnikov, visokih političnih oseb, res, prav vzorno skrbijo za svoje ljudi. Neka preprosta begunka nam je pisala pred časom: „Oh, kje so naši poslanci, ki so bili izvoljeni, da nam pomagajo, ki so jih izvolili naši možje tudi za hude čase, ne samo za mirne! Pomagajte nam!“

—g— **Umrl** je nadučitelj Josip Falconer, svoj čas furlanski deželni poslanec. Iz Florence poročajo „L' Eco“, da sta umrla tam profesor Brumati in dr. Lovisani iz Gradišča ob Soči.

Tržaške vesti.

JUSTIN ARHAR.

— Dne 20. pret. m. je umrl v Trstu tovariš Justin Arhar, učitelj na c. kr. pripravnici za srednje šole, star komaj 33 let. Pokojnik je bil vrl naroden delavec in za slovenstvo v Trstu velezaslužen mož. Bil je tudi ustanovnik in odbornik „Trgovsko-obrtne zadruge“. Pogreb tega prerano umrlega učitelja naše mladine in vztrajnega delavca na našem prosvetnem in narodnogospodarskem polju se je vršil ob veliki udeležbi iz vseh slojev našega slovenskega tržaškega in okoličanskega občinstva. Posebno častno pa je bilo zastopano učiteljstvo, na čelu mu deželni šolski nadzornik Matejčič in okrajni šolski nadzornik Nekerman. Nemške državne ljudske in meščanske šole so bile zastopane po ravnateljih Brunlechnerju in Endlerju, zavod, na katerem je poučeval pokojnik, po šolski deci z voditeljem Pretnerjem na čelu, potem učiteljstvo vseh treh šol CMD, učiteljstvo skorajda vseh okoličanskih šol, slovenska Trgovska šola itd. Med drugimi šolniki naj omenimo tudi profesorja nadporočnika Bučarja. Moško podružnico CMD, pri kateri je pokojnik dolgo časa sodeloval kar narmarljiveje, je zastopal njen predsednik dr. Abram, „Trgovsko-obrtno zadruge“ pa načelnik, odborništvo in vse uradništvo. In potem je v izprevodu, ki se je pomikal po Stadionovi ulici k cerkvi sv. Antona, šla dolga vrsta drugega občinstva. Po obredu v cerkvi se je izprevod razšel, dočim so sorodniki in več pokojnikovih ožjih tovarišev in prijateljev spremili truplo na pokopališče pri sv. Ani. — Tako je torej zagrnila hladna zemlja truplo moža, ki bi bil s svojimi izrednimi zmognostmi in svojim odločnim, krepkim, prostodušnim značajem lahko podal našemu slovenskemu narodu v Trstu še marsikaj dobrega, koristnega, marsikaj trajno veljavnega. Toda drugače je moralo priti, in vsi tisti, ki so ga poznali, posebno pa tam, kjer je pokojnik deloval kot priznan strokovnjak na svojem mestu, čutijo danes, da je nastala za njim vrzel, ki je ne bo izpopolniti tako lahko. Ali da! On je dobojeval svojega življenja boj, mi smo pa še sredi v njem. Blagor njemu: umiril in upokojil se je njegov duh! Čestit spomin njemu in njegovemu delu med nami! — Njegovi rodovini naše iskreno sožalje!

—t— **Šolska prireditve na Katinari** v prid vdovam in sirotam padlih vojakov je uspela v vsestransko zadovoljnost. Čisti dobiček prireditve K 444 je izročen v roke g. cesarskega komisarja na mestnem magistratu. Podpisani se tem potom najlepše zahvaljuje v svojem in v imenu vsega učiteljskega zbora katinarske šole vsem onim osebam, ki so na katerikoli način pripomogle do tako nepričakovane uspeha. Posebna zahvala bodi izražena listu „Edinost“, ki drage volje priobčuje tozadevne notice, gospe Antoniji Padovanovi za brezplačno prepušitev zgornjih prostorov, cenj. družini Spetič za klavir, g. župniku Stržinarju za zastave, cenj. družini Pečar-Guštini in cenj. družinam finance za izposojene stolice, cenj. družinam: Padovan, Mih. Čok-Županov, Pečar-Guštini in Tomadin za les, vztrajnim diletantom, gospicam Angeli Pečarjevi, Marji in Karmeli Padovanovi in g. Tončku Čok-Županovemu in g. Ščekovi za spremljevanje na klavirju. Najlepša zahvala g. poročniku Haagerju za dovoljeni prevoz, g. zapovedniku Torcelu za izdatno pomoč, neumornemu in požrtvovalnemu komandantu s ključa, g. Bogomiru Dobniku, za ves njegov trud in pomoč, g. Mariji vd. Čok-Pušarjevi za pecivo, g. asistentu Pečarju za cvetice in ponovna zahvala vsem onim, ki so preplačali vstopnino ali so, ker zadržani, poslali svoj dar. — V imenu plemenitega namena, ki se je zanj vršila prireditve, vsem skupaj: Srčna hvala! — **Ciril Valentič**, šolski vodja.

—t— **Emil Adamič**, naš slovenski glasbenik in učitelj na Ciril-Metodovih šolah v Trstu, piše „Edinosti“ iz ujetništva na Ruskem: Sprejmite srčne pozdrave. Izročite jih tudi Marici in Emici Štoka, članicama pevskega društva „Danica“ na Kontovelju, Borisu Uršiču, Danilu Peganu in gospe Arharjevi. Obenem srčna hvala jim, ki so se me spomnili v težkem plesu. Čas mi neva, a za nas, ki smo tu, ni nikake izpremembe. Kdaj? Kdo razreši to? Nikakih vesti ni iz Trsta. Kako je, kako bo? Upajmo

pač, da bo dobro in prav, kakor želimo, Pišite mi, pišite, pišite! Vaš E. Adamič. Trojeki Art. Lager, Taškent, Turkestan, Ruska Azija, 28. 12. 1915 (8. 1. 1916).

—i— **Razpisana je dijaška ustanova dr. Angelo Vivante** za šolsko leto 1915/16 v znesku 304 K, ki se podeli ubožnemu dijaku brez ozira na narodnost, rojenemu in doma v Trstu, ki se posveti tehničnim ali medicinskim študijam. Prošnje do 15. maja na mestni magistrat.

Istrske vesti.

—i— **Koncert maturantinj ženskega učiteljskega v Pazinu** dne 8. aprila je uspel nad vse sijajno. Pevske, glasbene točke, igra, deklamacija — vse se je vršilo v občno zadovoljnost in v čast novih hrvatskih učiteljic. Dvorana je bila polna občinstva. Izredno je ugajala deklamacija Gregorčičeve „Soči“. Poročilo v „Novinah“ citira stih od „Pa, oh, siroti tebi žuga“ do konca ter pravi: Kako so v teh stilih točno očitani sedanji dnevi borbe proti zemlji lačnemu tujcu, ki hoče vzeti monarhiji in hrvatskemu narodu tudi Istro. Tovarišica Kocijanova je znala s svojim velikim deklamatornim darom zbuditi v srcih vseh poslušalcev ogorčenje proti dušmaninu. To je bila ena najlepših točk vsega programa.

—i— **Pojasnilo o nemški šoli v Kanfanaru.** „Hrvatski List“ v Pulju pojasnjuje, kako je prišlo do nemške šole v Kanfanaru. Nekaj begunskih rodov, ki so se vrnile, je izreklo željo, da bi bilo mogoče njihovim otrokom nadaljevati s poukom nemščine, ki so se ji nekoliko priučili v begunstvu. C. kr. mornarica je imela baš nekoliko brezposelnih učnih oseb na razpolago in je izpolnila spontano željo Kanfanarcev. List pravi, da noče, da bi se podtikalo činu dobre volje hudobnih namenov.

—i— **Upravna komisija za Istro.** Listi poročajo: Izvršen je razpust istrskega deželnega zbora in imenovana je upravna komisija, vse tako, kakor je bilo uvedeno na Češkem v juliju 1913. Tudi statut soglašja s češkim. Istrska komisija ima predsednika, tri člane in enega namestnika. Člani komisije morajo priseči zvestobo cesarju in zakonu in upravljati nepristransko na temelju zakonov. Dobivajo plačo, ki so jo dobivali deželni odborniki: predsednik dobiva še funkcijsko doklado 2000 kron. Organizacija deželnih uradov ostane nedotaknjena. Uradniki in sluge so zapriseženi. — „Wiener Zeitung“ objavlja: Cesar je z Najvišjim odlokom, izdanim 8. dne meseca aprila l. 1916, imenoval dvornega svetnika Alojzija Lasciaca za predsednika deželne upravne komisije mejne grofovine Istre. Cesar je z Najvišjim odlokom, izdanim 3. t. m., imenoval okrajnega glavarja barona Rudolfa Gorizuttija, okrajnega komisarja Petra Benzona in finančnega računskega svetnika Avrela Sinslerja za člane, namestnišvenega tajnika dr. Jurija Schlöglja pl. Ehrenkreuza pa za namestnika deželne upravne komisije mejne grofovine Istre ter postavil okrajnega glavarja barona Rudolfa Gorizuttija za namestnika označene komisije. — O dr. Ludoviku Rizziju, dosedanjem deželnem glavarju istrskem, piše puljski „Hrvatski List“: Dr. Ludovik Rizzi, naš bivši deželni glavar, je vršil to službo 13 let. V tej časti je bil naslednik deželnega glavarja dr. Campitellija, a pred tem je bil župan mesta Pulja. Kaj in kdo je bil Rizzi, to naše ljudstvo tudi še danes čuti.

—i— **Velikodušen dar družbi sv. Cirila in Metoda za Istro.** Umrl je eden najboljših sodobnih sinov naroda hrvatskega: Peter Dragan baron Turković. Pokojnik sicer ni silil v politično ospredje, a bil je vse svoje življenje najvnetejši pospeševalec kulturnega in gospodarskega napredka. Na tem delu je zastavljal vse svoje moči, vse svoje izredne sposobnosti in svoja sredstva. Sinovi dr. Vladimir, Davorin in Velimir so najprimerneje počastili spomin svojega vzornega očeta s tem, da so potom „Hrvatske eskomptne banke“ izročili profesorju Vekoslavu Spinčiču nom. 10.000 K 5 1/2 odstotnega ogrskega državnega vojnega posojila, da jih porabi v družbine svrhe.

Iz Dalmacije.

—d— **Obsojen denunciant.** V Dubrovniku je bil obsojen Marko Laus na eno leto in pol ječe zaradi denuncianstva. Denunciral je načelnika Arnerija in Kunjašica, okrajnega glavarja Radimira in razne druge osebe na Korčuli, pa se je izkazalo, da ovađbe slone na laži. — Tako naj se zgodi z vsakim denunciantom!

—d— **Zaplenjene knjige.** Okrožno sodišče rovinjsko, sedaj v Pazinu, je zaplenilo knjigo o garibaldinskih zadevah, ki jo je spisal Josip Caesar Abba, in ročno knjigo italijanske literature, ki jo je spisal Fran Torraca.

—d— **Misel složnega narodnega dela v Dalmaciji.** „Narodni List“ poroča dne 14. aprila: Zaradi poziva predsednika dr. Iv-

čevica in pod njegovim predsedstvom so se sešli: don Juraj Biankini, dr. Ante Dulibić, dr. Vice Iljadica ter načelnik Joakim Kunjaši na dogovor dne 12. aprila in po vsestranski izmenjavi mnenja in ko se je konstatiralo, da je misel složnega narodnega dela našla v naši javnosti splošno odobravanje, in je bilo zaključeno za četi akcijo s tem, da se pozove hrvatska stranka stranka prava, da imenujeta zapupnike, ki bi v imenu svojih strank vodili dogovore za dosego zaželenega smotra. — Kdaj se zganemo Slovenci? ...

— d — V Šibeniku je razpuščeno italijansko društvo „Casino“, kjer je imela sedež tudi „Biblioteca Popolare Italiana“. — Od začetka vojne pa do zdaj je bilo v Dalmaciji razpuščenih 81 društvo.

— d — In zopet — denuncianstvo. Pred vojaško sodnijo v Šibeniku se je vršila te dni razprava proti profesorju realne gimnazije dr. P. Kolenčiču, ki je bil obtožen veleizdaje na podlagi neke denunciacije. Razprava pa je dokazala, da je bila denunciacija izmišljena in lažnjiva. Profesor Kolenčič je bil seveda rešen obtožbe. Prav! Take razsodbe so v veliko pomirjenje za javnost, zakaj nihče ni varen, da ga kak tak lopov ne spravi v tako mučno situacijo, v veliko škodo in eventualno tudi ob ekzistenco, materialno in moralno. Zato bi bilo še v večje pomirjenje, ako bi čuli, da so vsakega takega denuncianta prišli za vrat in mu pripravili usodo, kakršno je on iz najnižjih motivov pripravljaval drugim. V javnem interesu je, da do takih stvorov ni ne ozirov, ne usmiljenja.

Splošni vestnik.

Zvišanje poštne pristojbine. Avstrijska poštna uprava namerava zvišati poštne pristojbine. Kakor javljajo dunajski listi, bodo stale vbodoče dopisnice 8 vin., znamke za zaprla pisma 15 vin., brzojavke pa 8 vin. za besedo.

Podraževanje papirja in drugega pisalnega blaga iz Nemčije. Dunajski „Papier- und Schreibwaren-Zeitung“ poroča: „Neka tvornica za šolske zvezke v Avstriji je prejela od enega svojih stalnih dobaviteljev, pri katerem je bila naročila črnilni prašek za črtalne svrhe, naslednji odgovor: „Za črnilni prašek, ki ste ga naročili z dopisnico dne 26. februarja, se izdaja po največjih določbah izvoznog dovoljenja le pod pogojem, da se zavežemo, da bomo zaračunali zanj trikratni znesek normalne cene. Potemtakem bi vam računali 1 kg črnilnega praška Modro (stara cena 20 mark) 60 mark, 1/2 kg črnilnega praška Rdeče (stara cena 10 mark) 30 mark, skupaj 90 mark. Ako ste s to ceno zadovoljni, prosimo obvestila, nakar se bomo potrudili za čim hitrejšo doposlato.“ — Ta odgovor je prišel iz Lipskega. S tem uradnim navijanjem cen se pa zviša za nas Avstrijce tudi še 25 odstotni ažij za trojni znesek.

Za čebelarje. C. in kr. vojno ministrstvo je na predlog c. kr. poljedelskega ministrstva odredilo, da naj se podeli tistim čebelarjem, ki ne dobe že v svoji lastnosti kot kmetovalci poljedelskih dopustov, na podoben način v interesu čebelarstva dopusti do največ 14 dni.

Mornariški aspiranti. V c. in kr. vojno mornarico bo v letu 1916 sprejetih približno 70 mornariških aspirantov. Določeni so v to, da postanejo mornariški kadeti in če prestanejo izkušnjo za mornariške častnike, po številu prostih mest mornariški častniki. Lastnoročno pisane s kolkom za eno krono kolkovane prošnje za sprejem kot mornariški aspirant je vložiti najkasneje do 1. avgusta t. l. pri vojnem ministrstvu mornariška sekcija (od gojencev vojaških zavodov službenim potom). Na zakasnelo vložene prošnje se ne bo oziralo v nobenem slučaju. Natančnejši pogoji so razvidni iz razglašene c. in kr. vojnega ministrstva mornariška sekcija, ki je na vpogled pri mestnem magistratu v Ljubljani, pri c. kr. okrajnih glavarstvih in pri ravnateljstvu pomožnih uradov deželne vlade.

Ljudje, ki bi bilo treba proti njim ostro nastopiti. Te dni je pisal „Grazer Volksblatt“, da je v Gradcu sedaj 69 milijonarjev, od teh so zadnje vojno posojilo podpisali samo 4 milijonarji. Na Dunaju imajo od začetka vojne do danes 600 novih milijonarjev. Kje in komu so ti ljudje vzeli denar, da so tako hitro obogateli? Tu bi bilo treba krepko pritisniti!

Znamenje časa. Češki katoliški list „Jitřenka“ je moral prenehati — kakor naglašajo konservativni „Ceh“ — zaradi pomanjkanja razumevanja za namene lista v ljudskih plasteh. V tem utemeljevanju je znak časa.

„Poletni čas.“ Državni zakonik je prinesel naredbo skupnega ministrstva, s katero se za dobo od 1. maja pa do 30. septembra 1916. uvaja takimenovani poletni čas. Potemtakem se je začel 1. maj 1916. dne 30. aprila ob 11. zvečer po dosedanjem računanju časa, 30. september pa se konča eno uro po polnoči po računanju določenem v tej naredbi. Nasprotno-doslej navadnemu krajevnemu ali železniškemu času se ura

dne 30. aprila 1916. ob 11. uri zvečer pomakne za eno uro naprej in mora ostati pri tem do 30. septembra. Kjer je torej krajevni čas diferiral doslej od takimenovane srednjeevropskega časa, ki se ga držale železnice in poštne zavodi, ostanejo te difference tudi v letu 1916. nasproti novemu železniškemu, oziroma poštному času. S to uredbo se hoče omogočiti boljše izrabljanje podnevne luči v poletnih mesecih in pospeševati ravno v sedanjem času zaželeno varčevanje z gorivi in kurili, razpoložljivimi v razsvetljevalne namene. Nikakega dvoma ni, da morejo toliko občine pri razsvetljavi često, kakor tudi industrija, trgovina in obrt prirediti kaj izdatne vsote. Iz te premaknitve časa se ni bati prav nikakih težav za mednarodni promet, posebno še, ker se je med tem odredila tudi v nemški državi, na Ogrskem in v sasedenih območjih Rusije in Balkana, in ker je mednarodni promet med vojnim časom skrčen na najmanjšo mero. Da se pa zagotovi dosega namena, po katerem stremi uvedba poletnega časa, so dobile politične oblasti nalog, naj najodločneje nastopijo proti vsakemu morebitnemu poizkusu, da bi se učinkovanje te odredbe prekrizalo s premaknitvijo poslovnih ur ali s čem podobnim.

Slovensko planinsko društvo opozarja, da so bile njegove koč v Kamniških planinah večkrat poškodovane po obiskovalcih, ki so jih brez vednosti odbora in brez spremstva vodnikov posejali. Taki slučajji provzročajo društvu veliko škodo in se ne morejo več trpeti. Zato bo osrednji odbor slovenskega planinskega društva strogo izvajal že objavljeno načelo, da je poset njegovih koč, kadar niso oskrbovane, dovoljen samo tistim, ki dobivajo za vsak slučaj pismeno dovoljenje odbora, ali ki potujejo v spremstvu po društvu potrjenega vodnika. Ključni od koč se dobijo tedaj le na pismeno privolitev odbora, ali ki potujejo v spremstvu takega vodnika. Za naprej se bodo brez ozirov zasledovali vsi slučajji, da si kdo brez dovoljenja vsili vstop in posebno vsako poškodovanje in ponesnaženje koč. Društvo še posebno prosi, da naj se dijaki ne spuščajo brez nadzorstva v planine.

Plemenite besede brnskega župana dr. pl. Wieserja. Dne 27. pret. m. so odprli na sodniji v Brnu testament pokojnega tamošnjega župana. Oporoka vsebuje tudi nastopno mesto: „Predvsem jemljem slovo od svojih somoščanov, ki so mi podelili najvišjo čast, ki je more biti deležen meščan. Nisem strmel po poverjeni mi službi, ali da jo morem izvrševati, to je ponos mojega življenja. Morda sem se motil in grešil, to je človeško. Ali to zavest imam, da sem vsekdar vršil svojo dolžnost in da sem vse svoje moči in vso svojo zmožnost vsekdar nesebično posvečal svojemu ljubemu rojstnemu mestu in nje meščanom. Ali bom vse to, po čemer stremim, mogel tudi izvesti, to ni odvisno samo od mene. To naj imajo pred očmi tisti, ki bodo nekoč sodili o mojem delovanju. Naj bosta mir in pokoj usojena našemu mestu, da se gospodarski ojači. Zakaj razdevajoči boji niso tla, na katerih bi mogla uspevati blaginja, napredek in svoboda. Predvsem naj bodo Nemci tega mesta med seboj edini, ali ob vsem varovanju svoje narodnosti naj ne bodo nestrpni nasproti tistim, ki so nanje z življenjem navezani, in naj ne pozabljajo, da pretežnost naroda ni v zlorabljanju lastne moči.“

Tiskarske potrebščine so se podražile za 50 do 400 odstotkov; zaradi tega je v Avstriji prenehalo izhajati 900 časopisov, nad 600 jih je povišalo naročnino.

Vojaški vzgojevalni in učni zavodi. Meseca septembra se začne novo šolsko leto v vojaških vzgojevalnih in učnih zavodih in vojaških akademijah. Pogoje za sprejem je razvideti iz uradnih listov.

Podržaljenje ljudske šole. V „Slovencu“ z dne 1. pret. meseca št. 75, beremo: „V vladnih krogih na Dunaju se resno misli na to, da bi se ljudska šola podržavila. Vlada hoče dobiti v ljudski šoli večji vpliv na vzgojo otrok, a ob enem hoče tudi odpraviti nedostatek, da po nekaterih deželah in okrajih za šolo ni bilo dovolj preskrbljeno in da so se tam pojavljali visoki odstotki analfabetov (ki ne znajo ne pisati ne čitati). Stališče vlade je razumljivo. Njej je na tem ležeče, da se domovinski čut v ljudski šoli goji mnogo bolj, kakor do sedaj. V tem oziru je bilo, tako pravijo večšaki, na Avstrijskem najslabše. Povsod drugod se že v mlada srca zanaša misel skupne državnosti in ljubezen do lastne države. Pri nas pa je tudi ljudska šola trpela že pod slabimi posledicami narodnostnih bojev, kar smo narodnosti ob meji najbolj občutile. Sedanja vojna ja tudi pokazala potrebo najširše vojaške izobrazbe. Ako hoče vlada z njo začeti že v ljudski šoli, je samoumevno, da mora imeti vso oblast na ljudskih šolah tudi sama v rokah. Tudi visoki odstotki analfabetov ne morejo biti nobeni vladni že iz vojaških ozirov povelji. Vojaška uprava hoče imeti izobrazeno vojaštvo, ker z njim mnogo lažje in sigurnejše postopa. — Tudi na družabne razmere se bi novi ljudsko-šolski načrti ozirali. V kaki meri, ne vemo.

Toda slovenski poslanci ne bodo zamudili, da pravočasno opozorijo vlado na želje, ki jih izražajo kmetje leto za letom. — Nastopila bi seveda tudi izprememba glede vzdrževanja ljudskih šol. Sedaj je tako, da morajo šole graditi, vzdrževati in razširjati občine (šolski okoliši), govoriti pa imajo okrajni in deželni šolski sveti. S preosnovo ljudskošolskih zakonitih določil bo tudi v tem oziru nastopila za kmeta ugodna izprememba. — Z narodnega stališča nimajo obmejni Slovenci, ki še ne glejajo šolske narodne samouprave, zoper podržavljenje ljudske šole popolnoma nič ugovarjati, zakaj prepričani smo, da se bo državna uprava dala voditi v narodnostnih zadevah napram za državo odlično zaluznim Slovincem od načel, ki poznajo samo strogo pravico. V drugih zadevah, ki se tičejo nameravane izpremembe, pa bi bilo dobro, da bi vlada še enkrat slišala vse želje in zahteve cerkve, staršev, ljudskih slojev in kajpada tudi učiteljstva.“

Razgled.

— **Dvanajsta obletnica smrti Josipa Jurja Strossmayerja.** Dne 8. aprila je minulo 12 let, odkar je velika vladika, nesmrtni Josip Juraj Strossmayer v škofovskem dvoru v Djakovu zatisnil svoje oči za vedno. Z njim je padel v grob največji dobitnik in pospeševalec kulturnega napredka bratskega naroda hrvatskega. Ker mu je — kakor je govoril — Bog več dal, nego mu je treba, je sodil velik pokojnik, da ga je Bog obremenil z dolgom napram svojemu narodu. In ta dolg je Strossmayer poplačal v obilni meri. Postavil je višji kulturi hrvatskega naroda stalne podlage, postavil je hramove znanosti in je s tem zasigural svojemu narodu prvenstvo na Balkanu. Zvest do groba prestolu in monarhiji, je pokojni vladika učil hrvatski narod, da čuva svoj državno-pravni položaj in svojo narodno samostojnost. Njegova ljubezen in darežljivost je v enaki meri objemala vse hrvatske pokrajine, ali ljubil je tudi našo slovensko zemljo. Zaradi svojega rodoljubnega mišljenja in delovanja je moral prebiti marsikatero neprijetnost, ali nikdar ni odnehal ali izpreminjal svoje smeri. Opravičeno so ga nasprotniki označili kot „vojevitiga škofa“. Umetnosti, ki ji je odprl pot v Hrvatsko in jo vzljubil s hrvatskim bitjem in življenjem, je pokazal pot, po kateri je treba hoditi, postavivši veličastno stolno cerkev v Djakovu. Vsem je ostavil sijajen zgled žarkega in dejanjskega rodoljuba, ostavil posebno hrvatskim velikašem in imovnikom. Neminljiva slava njegovemu spominu!

— **Konfiscirana knjiga.** Praško državno pravdnštvo je konfisciralo v založbi Vilimek v Pragi l. 1906. izdano knjigo „Maly Čtenai“ zaradi povesti: „Junak iz Port Arturja.“

Samoumor v šoli. Učiteljica na češki obrtni šoli v Pragi Jaroslava Stepankova se je 31. marca v šoli vpičo vseh svojih otrok ustrelila. Prepeljali so jo težko ranjeno v bolnico, kjer je pa še pred operacijo umrla. Kaj je vzrok samoumora, še ni bilo mogoče dognati.

— **Nadvojvoda Friderik častni doktor filozofije.** Njegovo Veličanstvo cesar je blagovolil dovoliti profesorskemu kolegiju filozofske fakultete levovskega vseučilišča, da sme podeliti častni doktorat filozofije njegovi c. in kr. Visokosti, najjasnejšemu gospodu nadvojvodi Frideriku.

— **Spolne bolezni se širijo vedno bolj.** „Pražský Illust. Kúrýr“ je pisala: V noči od sobote na nedeljo se je izvršila v nekem predmestnem hotelu policijska preiskava, pri kateri je bilo aretiranih šest žensk, od katerih so bile štiri kužno bolne, dve sta pa imeli garje. Vse so odpravili policijskim potom na češko kožno kliniko dvornega svetnika profesorja dr. Janovskega, kjer ostanejo v kliničnem oskrbovanju. Število na spolovilih bolnih raste v zadnjem času čimdalje bolj.

— **Ogrski grško-katoliški škofje** so sklenili, da dogovorno z vlado uvedejo tudi za Maloruse na Ogrskem gregorijanski koledar in odpravijo cirilico tudi pri veronauku v šolah. Novi molitveniki bodo tiskani v latinici; otroci se ne bodo več poučevali v pisanju in branju cirilice.

— **Narodni dobitnik.** V Pragi je umrl veleindustrialec Milan Kasalovski v 41. letu svoje starosti. Zapustil je češki „Šolski Matici“ 200.000 kron, obrambnima društvoma „Narodni Jednota Pošumavska“ in „Narodni Jednota Severočeska“ po 20.000 kron, praški češki otroški bolnici pa 20.000 kron.

— **Umrl je v Ždanicah na Moravskem** zaslužni češki arheolog dr. Martin Křiž v 75 letu svoje starosti.

— **Avstrijski irredentisti-juristi,** ki so pribežali v Italijo, smejo izvrševati tam svoj poklic. Tako je sklenil italijanski ministrski svet.

— **Sinovi nadvojvode Leopolda Salvatorja se uče hrvatsko.** Od zanesljive strani poročajo, da je nadvojvoda Leopold Salvator sklenil, da se nauče tudi njegovi trije sinovi, nadvojvode Anton, Franc Josip

in Carlos, hrvatski. Prvi nadvojvoda je star 15, drugi 11 in tretji 6 let. Pouk se je pričel 15. marca, a poučuje jih frančiškan o. Avguštin Čičić, član hrv. katol. akad. društva „Hrvatska“ na Dunaju. Kakor znano, govori nadvojvoda Leopold Salvator lepo hrvatsko.

— **Sole na Srbskem.** Vojna uprava namerava po možnosti zopet urediti srbsko ljudsko in srednje šolstvo. V ta namen bo nastavljala za učitelje in šolske ravnatelje zlasti naše invalide častnike in podčastnike, ki lahko vložijo tozadevne prošnje na svojem evidenčnem pristojnem poveljstvu. Dokazati morajo, da so zmožni nemščine in srbohrvaščine v govoru in pisavi ter da imajo primerno predizobrazbo.

— **Skupni civilni uradniki.** Pri uniformah skupnih civilnih uradnikov obeh državnih polovic je uveden, kakor nam poroča kor. urad, kot emblemi mali skupni grb.

— **Etnografska škoda na Slovaškem.** Češki listi poročajo: V gorenjeogrskih slovaških krajih so dale oblasti razbodbati, da je strogo prepovedano, rabiti belo-modro-rdeče barve. Slovaški kmetje so se te prepovedi hudo ustrašili, zlasti ker je belo-modro-rdeča trobojnica njihova narodna barva, v kateri so večinoma izvedeni tudi prelepi slovaški ornamenti. Šli so in so doma prebelili svoje dragocene prekrasne okraske na zidovih in okrog oken svojih hiš. Škoda, ki je nastala tako v etnografskem kakor tudi v umetniškem oziru, je ogromna in žal, nepopravljiva.

— **Boj za — lase!** Varšavski „Kurjer Polski“ poroča, da so javni sanitetni uradi, hoteč omejiti nalezljive bolezni, ukrenili, naj nosi šolska mladina kratke lase. Dečki so bili precej pri volji, ali druga je bila z deklicami. Tudi starši deklet so protestirali proti naredbi. Šolski uradi so naposled odnehali, ali vso zadevo so naznanili sanitetni oblasti.

— **Umrl je v Kutjevu na Hrvatskem** znani vlastelin Peter Dragan baron Turko- vič Kutjevski, svoj čas veliki župan zagrebške velike županije in jako zaslužen za narodno gospodarstvo na Hrvatskem.

— **Krakovsko vseučilišče zopet otvoreno.** Zdaj, ko je končano prisilno cepljenje koz gališkega prebivalstva, katerega se je udeležilo dijaštvo krakovskega vseučilišča, so se pričela na krakovskem vseučilišču zopet predavanja 3. t. m. Rektorjev razglas obvešča dijaštvo o pismu naučnega ministra, ki se zahvaljuje dijaštvu na vrlem sodelovanju dijaštva pri pomoči prebivalstva.

— **Proti lepoticenju žensk.** Iz Budimpešte poročajo: Z grofico Pallavicinijevo na čelu je pričelo 50 dam iz visokih krogov akcijo, da se omeji ogromno razsipavanje za lepotiche in obleke pri boljše situiranih damah.

— **Jubilej slovaškega učenjaka.** Učenjak Josip L. Holuby, vpokojeni evangelijski senior, ki si je pridobil za stvar ogrskih Slovačkov neizmernih zaslug in ki živi sedaj na Dunaju, je slavil te dni 80 letnico svojega rojstva. Posebno visoko cenjene so njegove botaniške, arheološke in etnografske študije. Cenijo jih tudi madžarski strokovnjaki. Za Slovače pa je zaslužen zlasti s svojimi deli na etnografskem polju in kulturne zgodovine.

— **Smrt odličnega Čeha.** V Iglavi na Moravskem je umrl vodja tamošnjih Čehov Fran Mach. Stal jim je srčno na čelu v vseh viharjih bojnih desetletja. Zlasti za češko šolstvo v Iglavi se je boril z vso odločnostjo. Njegova zasluga je bila, da so tam leta 1890. odprli prvi razred češke javne šole. Češka manjšina v Iglavi je izgubila z njim svojega najboljšega prvoborilca.

— **Hrvatske učiteljice za Belgrad.** Ponovno so bile imenovane tri hrvatske učiteljice za učiteljice na belgrajskih šolah, in sicer Micika Canakova, Josipina Belinova in Anka Ferarijeva. Odpotovale so že v Belgrad.

— **Za skrajšanje vseučiliškega študija** se zavzemajo nekateri dunajski listi. Nobena fakulteta se zdaj ne zadovolji z manj kakor osmimi semestri, dasi se ve, kdor se hoče poglobiti v študij, se mora učiti veliko dlje časa, da vse življenje. Skrajšanje učne dobe je mogoče. Saj je veliko juristov, ki se napilijo, ker morajo znati pri državni izkušnji ali pri rigorozu, v treh mesecih. Mirno se lahko na juridični in na filozofski fakulteti uvede prejšnja učna doba šestih semestrov. Celo medicincem se lahko skrajša učna doba, kakor tudi tehnikom. Vojna je dokazala, da potrebujemo mlade ljudi prej v praktičnem življenju, ko izšturirajo. Naj se ta nauk tudi upošteva. Kar bi morebiti manjkalo teorije, naj izpopolni praktično življenje, ki je najboljša šola.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

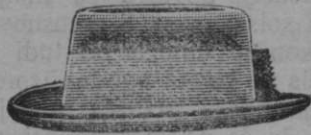
Dragan: Prosimo — pozitivno! Saj ni, da bi samo grajali! Na osnovi izkustev in načel je treba graditi, ne pa z negacijo vsega iskati samih slabosti! Tako ne pridete nikamor! Imeli ste dovolj prilike in časa, da bi govorili prej, ko je bilo tudi tratenje časa in energije odpustljivo. Če ste molčali, je krivda na Vaši strani! Iščimo to kar je dobrega, ki je po naši sodbi večje od oči-

tanega. Popolnosti pa ni nikjer, dokler živi hrepenenje v človeku! In — ali je v nas samo greh? Nikjer nikogar, ki bi storil dolžnost in imel čisto vest? „Vse orožje eno vam premaga — bratovska je sloga to orožje! . . .“ (Svetopolkova oporoka A. Aškerca)- Zato pa — ne bodite samo sodnik.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.
Last in založba „Zaveze avstrijskega jugo-slovanskega učiteljstva“.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Naš denarni zavod.
Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.
Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.
Promet do 30. aprila 1916 **K 54.469-08.**
Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Prva gorenjska razpošiljalnica
IVAN SAVNIK
Kranj
172

razpošilja na vse strani sveta najmodernejše in najtrpežnejše klobuke v vseh cenah in oblikah od kron 3— dalje.

Čevlje za dame in gospode prvovrstne kakovosti prodaja pod konkurenčno ceno.

Za neugajajoče se vrne denar.
Meseca avgusta izide bogato ilustrovan cenik.

Staršem, mladinoljubom, šolskim vodstvom, krajnim šolskim svetom in cenj. knjižnicam priporoča „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani sledeče

„Mladinske spise“

1. Mišjakovega Julčka zbrani spisi I., II., III., IV., V. in VI. zvezek à K 1.—
2. A. Rapè: Mladini, I., II., III., IV. in V. zvezek 1.—
3. E. Gangl: Zbrani spisi, I., II. in III. zvezek 1.—
4. A. Rapè: Dane 1.—
5. J. Slapšak: Turki pred Sv. Tilnom 1:20
6. Jos. Ribičič: Kraljestvo čebel —80
7. Jos. Ribičič: Vsem dobrim 1.—
8. Pav. Flerè: Babica pripoveduje I. in II. zvezek —60
9. Pav. Flerè: F. Palnakovi spisi, I. in II. zvezek 1.—
10. Ivo Trošt: Moja setev I. in II. zvezek 1.—
11. Janko Žirovnik: Narodne pesmi za mladino, I., II. in III. zvezek —20

Najboljši pripomoček za priučenje
:: nemškega jezika je ::

Tumlirz „Nemška jezikovna vadnica za nenemške šole“.

Izdaja v 3 zvezkih:

I. zvezek	II. zvezek	III. zvezek
75 strani z 32 podobami, cena vez. K —80	136 strani s 14 podobami, cena vez. K 1:20	180 strani s 37 podobami, cena vez. K 1:80

s slovenskim besednjakom

k I. zvezku	k II. zvezku	k III. zvezku
23 strani, cena broš. 20 h	61 strani, cena vez. 40 h	85 strani, cena vez. 50 h.

Sestavil učitelj Andrej Rapè v Ljubljani.

Založil F. Tempsky na Dunaju.

Dobiva se v vseh knjigarnah.

Preizkusni izvodi za vpeljavo šol. vodstvom brezplačno!

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“, v Ljubljani.

r. z. z. o. j.

Čekovni račun št. 12.366.

Zadružnik našega denarnega zavoda postane lahko vsak, kogar sprejme načelstvo. Delež 50 K, se mora takoj polno vplačati. Posebno se priporočajo ti deleži kot osnovne glavnice učiteljskih društev. Deležne vloge se obrestujejo po 5%.

Vstopnine se enkrat za vselej plača 2 K.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsacega, ako tudi ni zadružnik. Obrestna mera je 5%.

Obrestovanje se pričinja dvakrat na mesec in sicer: 1. in 16. dne vsacega meseca.

Posojila se dajo le zadružnikom na osebni kredit po jako ugodnih pogojih. Posojila do- voljuje načelstvo. Načelstvene seje so vsako 2. in 4. delavno soboto v mesecu. Zadruga plačuje na željo za svoje dolžnike premije ter tudi posreduje pri zavarovanju.

Vrača se po spodaj navedenih načinih. Vsakdo si lahko izbere način vračila po svoji osebni potrebi in po svoji plačilni zmožnosti.

Vsacih 100 K posojila se vrača po načinu:

mesečnih rokov		rokov		rok	
A	v 12 in sicer	11	à 9 K — h,	12.	4 K 73 h
B	18	17	6 —	18.	3 „ 56 „
C	24	23	4 „ 50 „	24.	4 „ — „
D	38	37	3 „ —	38.	— „ 66 „
E	46	45	2 „ 50 „	46.	1 „ 81 „
F	60	59	2 —	60.	— „ 70 „
G	70	69	1 „ 75 „	70.	1 „ 42 „
H	85	84	1 „ 50 „	85.	1 „ 26 „

Informacije pošilja zadruga vsakomur franco, kdor vpošlje 20 h v pisemskih znamkah. Na prošnje brez vpošiljave navedenih znamk se **ne odgovarja.**

Dopise je naslovljati edino na zadrugo, ne na posamezne člane načelstva. Zadružni lo- kal je v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Uradne ure za stranke so izvenšmi praznikov vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Umetna knjigoveznica

IVAN JAKOPIČ
LJUBLJANA, Frančevo nabrežje št. 13

se priporoča slavnemu občinstvu za izdelovanje vsakovrstnih knjigoveških del, cenjenim gosp. tr- govcem za izdelovanje vzornih knjig, vzornih kartonov, komisijskih knjig za potovalce po tvisrskih cenah in sl. uradom za trpežno in močno vezanje protokolov. — Izvirne platnice za vsakovrstne slovenske knjige, vezanje knjig za bralna društva, žitarnice in knjižnice po nizki ceni. — Tiskanje pogrebnih travkov in društvenih znakov s krasnimi modernimi črkami. — Postrežba točna, delo solidno.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.
Največja slovenska hranilnica!

Koncem leta 1915 le imela vlog K 48,500.000.—
Rezervnega zaklada „ 1,330.000.—
Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4¹/₂ %

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. Po- soja na zomljišča in poslopja na kranjskem proti 5¹/₄ % izven kranjske pa proti 5¹/₂ %, obrestim in proti najmanj ³/₄ % odpla- čevanju na dolg.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

reg. zadr. z omejeno zavezo **Francišškanska ulica št. 6**

se priporoča slavnim kraj. šolskim svetom in cenj. učiteljstvu v naročilo vseh uradnih šolskih tiskovin po najnovejših vzorcih. V zalogi ima vsakovrstne napise na lepenki, razne mladinske spise, vse poštné tiskovine za šol. uporabo itd. — Priporoča se v natisk uradnih kuvert in pisemskega papirja z napisom in sploh vseh v šol. stroko spadajočih tiskovin. V zalogi vedno: K. Wider, „MOJE PRVO BERILO“.